

LUCIFĂRUL

Anul VII.

Nr. 14.

Sibiu, 15 Iulie 1908.

Abonament:

Austro-Ungaria:	România:
1 an 12 cor.	1 an 16 cor.
Ed. de lux 20 "	Ed. de lux 25 "
6 luni . . . 6 "	6 luni . . . 8 "
Ed. de lux 10 "	Ed. de lux 13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor, în România și în Străinătate: 1 an 12 cor.

SUMARUL.

Carmen Sylva Clara Schumann.
 Z. Bărsan Noi (poezie).
 V. Eftimiu Nemărginirea (poezie).
 M. Sadoveanu Hoțul de lemne.
 V. Eftimiu Marele cerșitor (poezie).
 O. C. Tăslăuanu „La șezătoare”.
 Ep. Pierdutei (poezie).
 I. S. Dr. Ioan Urban Jarnik.
 E. Scrisoare (poezie).

Dări de seamă: C. Theodorian: Sângele So-
 lovenilor; Dr. V. Branice:
 Ciprian Porumbescu; Litera-
 tură pentru copii; E. Chiffa:
 Din zile senine.
 Cronică: Mein Penatenwinkel. — Se-
 mitismul. — Dela Brașov. —
 Școala lui Tolstoi. — Din
 Germania. — Reviste și ziare.
 — Știri.

Ilustrațiuni: G. Cireșescu: 4 studii. — Scene din „Șezătorea”. Dr. I. Urban Jarnik (portret).

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 12 cor. Ed. de lux 20 cor.
 6 luni 6 „ „ „ „ 10 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor.

România și în Străinătate:

1 an 16 cor. Ed. de lux 25 cor.
 6 luni 8 „ „ „ „ 15 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sânt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul”, Sibiu (Nagyszeben).

Scoarțe pentru Luceafărul

orice an cor. 2.—

Colecțiile „Luceafărul” complete.

Legătură elegantă în pinză.

Anul I. epuizat.
 Anul II. (1903) 40 cor.
 Anul III. (1904) 30 „
 Anul IV. (1905) 40 „
 Anul V. (1906) Ed. simplă 16 „
 Anul V. (1906) Ed. de lux 25 „
 Anul VI. (1907) Ed. simplă 16 „
 Anul VI. (1907) Ed. de lux 25 „

Toate colecțiile împreună ed. simplă C 130; ed. lux C 145

Colecții incomplete.

Sem. II, 1903, (nrele 9—23) 3 cor.
 Sem. II, 1904, (nrele 11—24) 3 „
 Sem. II, 1905, (nrele 11—24) 3 „

Cumpărăm „Luceafărul”.

Anul I. (1902), complet sau numerele: 2, 3, 6,
 8, 9, 10. (În deosebi nrele 3 și 9—10.)
 Anul II. (1903), 2, 4, 7 și 24.
 Anul III. (1904), 2 și 5.
 Anul IV. (1905), 1, 2, 4, 6, 8 și 10.

A se adresa administrației noastre.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea anai comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Falma, O. Goga, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicănu, I. G. Soricu.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Clara Schumann.¹⁾

Când am auzit-o pentru întâia oară, eram de opt ani, în Bonn, la cel dintâi concert la care luam parte. În ziua aceea am fost atât de neastâmpărată și nerăbdătoare, de-mi părea că nu mai vine sara; razeori în viață mi s'a părut o zi așa de lungă! În sfârșit sosi timpul. Mama mea, frumoasă și tânără — atunci abia de 27 de ani și osândită de câțiva ani și pentru cine știe câtă vreme încă, să-și petreacă zilele într'un jeț pe roțițe, suferind cumplit, — frumos împodobită, fu adusă pe jeț în sala Concertului. Nu mai știu dacă mergeam și eu alături, am simțit că am sburat iar nu că am umblat. Cel dintâi concert!

Intrarăm în sala mare și plină! La oameni nu m'am uitat; nu vedeam decât scena și pianul. Locurile noastre erau așa departe încât nu vedeam decât coada pianului, dar mama îmi dădea voie, să stau la mijloc, între două rânduri de bănci, de unde puteam vedea și clapele. Eram, cum sunt copiii și dobitoacele, toată ochi și încordare.

Și deodată întră și se așează la pian.

Purtă o rochie neagră de catifea, părul negru netezit, peste țămp, cu cărare, și nici decum umflat peste urechi cum eră moda pe atunci, dar des și inelat, iar ca podoabă, un singur trandafir roșu 'ntunecat, din jos de ureche.

Eră ceva atât de armonios în înfățișarea ei de mi se tot părea că e și rochia roșie ca și floarea. Mănile erau mici puternice și

cărnoase, atinsul clapelor rotunzit, sănătos, aproape bărbătesc. Cântecul ei îmi rămase pentru totdeauna în urechi. Privirea ei însă mi-a rămas în inimă!

Ceva aplecată, apropiindu-se de clape, pare'ar fi voit s'audă mai bine sau să fie singură cu clavirul ei, departe de oameni; nu-și ridică privirile, dar i-am văzut ochii minunați, ca moartea de întristați. Nu mai puteam ascultă din pricina ochilor ei atât de triști și trebuia mereu să mă gândesc, cum poate fi tristă când are norocul să cânte așa dumnezeiește. Nimeni nu-mi spusese că soțul îi eră alienat și că ea trebuia, cu cele zece degete, să-și hrănească cei zece copii! Nu mă gândeam că poate fi săracă, văzând-o cu rochie de catifea.

Nici nu-mi puteam închipui că poți fi artist și sărac! Îmi înfățișam artiștii plini de bani. La vârsta aceea realitatea e poveste, iar povestea realitate!

— Ești Robinson sau Aladin și mai des Robinson decât Aladin; nu ești accesibil comorilor pământeste.

Dar pentru ochii triști mi-eră firea foarte simțitoare, căci cunoșteam prea bine întristarea și suferința! Mama eră ținută în jeț, frățiorul meu un martir, iar tata tuberculos. Atâtea dureri deschid ochii copiilor și la durerile altora.

Dar cum eu mai mult îmi frământam singură mintea decât să 'ntreb, nu împărtășii nimăruî impresiile mele și astfel nu-mi vorbi nimeni de soarta tristă a Clarei.

¹⁾ Din volumul „Mein Penatenwinkel“.

O revăzui la Petersburg, când eram de douăzeci de ani. Zăcusem de friguri tyfoide și eram încă așa de slabă de abia mă țineam pe picioare. Primisem știrea tristă despre moartea tatălui meu. Eram ca înmărmurită și mi se părea că bucuria vieții am pierdut-o pentru totdeauna.

Atunci sosiră la Petersburg Clara Schumann cu fiica sa Maria.

Marea ducesă Elena, amica și protectoarea artiștilor, îi oferî locuință în palatul său, și vecinătatea ei îmi fû o mare mângâiere. Îmi trimetea vorbă când aveă de studiat; mă țâram cum puteam până la dânsa; mă ghemuiam într'un colț și o ascultam, aproape fără să respir.

În curând, marea ducesă îmi propuse să iau lecții dela Clara... și lecțiile acelea au fost foarte frumoase, neuitate și de o mare însemnătate în viața mea, căci această femeie, vrednică de atâta cinste și admirație, nu găsi mai potrivită mângâiere durerii mele decât povestindu-mi propria ei viață. Și mi-a fost rușine să par așa slabă și nenorocită față de durerile mari ce ne poate da viața.

Iată povestirea ei:

— Părinții mei erau despărțiți. Iubeam la nebunie pe mama. Tata se însurase din nou și mama vitregă eră rea cu mine. Eram de patrusprezece ani când Schumann veni la noi. Ne-am iubit îndată și ne-am logodit în taină. El avea optsprezece, eu patrusprezece ani. N'am spus nimic tatălui meu care eră foarte strașnic și aveă alte planuri cu mine.

Un zimbet ușor îi rătăceă pe buze și ochii îi străluceau pe când îmi vorbeă de dragostea tineretelor ei.

— Când soțul meu împlini 22 de ani, iar eu 18, m'am înfățișat între el și tatăl meu la judecătoria.

Schumann dovedise că e major și în stare să-și hrănească familia. Tata îi răspunsese însă printr'o scrisoare în care se găseau optsprezece insulte, și din această pricină, logodnicul meu îl chemă înaintea tribunalului. Și astfel mă aflaiu între amândoi, în fața judecătorului, care-mi recunoscû dreptul de a aparțineă mirelui meu.

— Tata eră furios; spusese de atâtea-ori: „Fiica mea n'are să ia un muzicant vulgar. Nici un conte sau un prinț nu sunt destul de buni pentru ea“. Mă alungă de acasă fără vestminte, fără rufe. Mama mașteră îmi trase din deget un inel ce aveam dela mama mea și-l dete fetii ei. Așa am fost desmoștenită. Plecai deci cu soțul meu. Și am trăit ca 'n raiu timp de zece ani, ca 'n raiu! Copiii veniră repede. La 'nceput nu am luat seama că cel mai mare nu eră ca ceilalți copii. Ce suferință pe noi când am văzut că nu va fi nici-odată în stare să-și câștige pânea; dar eram atât de fericiți încât nici suferința asta nu ne puteă întunecă raiul. Cât despre tată-meu, nu i-am mai auzit de nume; eram ca moartă pentru dânsul.

Nu trăiam decât pentru soțul meu. Urmăream fiecare mișcare a inteligenții lui așa încât, în ziua când mintea începû a i se turburâ, am crezut că 'nebunesc și eu cu el. Vream să-l urmăresc în faza asta nouă a vieții, și nu știam unde duce.

El eră Dumnezeuul meu.

Dar într'o noapte se deșteptă și-mi zise: „Scoală-te și ieși o clipă, te rog“.

Când m'am întors l-am întrebat de ce mi-a zis să ies și-mi răspunse: „mi-a fost frică să nu-ți fac vre-un rău“.

Apoi a plecat pe malurile Rinului unde nu mi-a fost iertat să-l cercetez. Îmi trimetea vorbă să-l iert că nu poate face altfel, încredințându-mă că astfel vom fi cruțați de dureri și mai mari.

Și iată-mă singură cu un bărbat nebun și cu zece copii, fără un ban. Tata nu-mi scriă de teamă să nu-i cer bani. Prietenii organizară o colectă, iar eu începui a călători și a da concerte. Îmi lăsaî soțul timp de trei ani la un medic din Bonn și, cu toate stăruințele mele, nu putui izbuti să-l mai văd.

Într'o zi, aveam tocmai să cânt într'un concert la Londra, când primii o scrisoare care-mi spuneă că soțul meu e pe moarte și trebuie să plec. Și-am fost silită să-mi dau concertul. Lumea spuneă că am cântat deosebit de frumos în sara aceea; eu însă n'auzeam nimic și nici nu știu dacă am cântat și ce am cântat. Știu numai că toată sala

înnotă înaintea ochilor mei și că toate se învârtteau în jurul meu. Îndată după concert am plecat spre Bonn. Abia l-aș fi recunoscut. Numai ochii erau tot frumoși și se țintiră asupra mea cu o strălucire subită.

„Scumpa mea!” strigă deodată întinzându-mi brațele.

Nu voiă să mănânce nimic, sub cuvânt că vor să-l otrăvească. Numai dela mine primi nițică hrană urmărindu-mi toate mișcărilor. Am fost aproape fericită, în durerea mea cumplită, de-a mai simți odată dragostea lui mare.

Apoi se stinse. Iar eu... singură pe lume cu zece copii de hrănit! E greu!

N'am mai văzut-o câțiva ani, până la 1869, când mama mă luă la Colonia ca să asist la un concert dat de Clara Schumann și de Stockhausen. Dimineața am ascultat repetiția generală; apoi ne-am dus la „Flora” să prânzim.

Pe când ședeam la Flora, câțiva domni trecură pe dinaintea noastră, și s'așezară la o masă în apropiere. Când ne-am sculat dela masă, domnii ne întâmpinară și recunoscurăm pe dl de Werner, pe care-l văzusem la Düsseldorf la principele de Hohenzollern. Dânsul prezintă mamei pe tânărul principe al României și pe reprezentantul său la Paris, dl Strat.

Eram foarte veselă de-a revedea pe tânărul prinț, pe care îl întâlnisem foarte des la Berlin, cu opt ani mai înainte. Mă interesă mult prințul, ale cărui fapte le găseam îndrăznețe și a cărui hotărîre de-a se jertfi pentru un popor tânăr, îmi părea cavalerescă și nobilă.

Însfârșit plecarăm, fiind vreme să ne pregătim de concert. Mă 'mbrăcai în grabă cu o rochie nouă de tot și foarte frumoasă: o fustă albastră iar pe deasupra o rochie de mătase albă cu flori mici, decoltată în patru colțuri. Mi se părea că nu mai văzusem așa ceva frumos.

Pe când mă 'mbrăcam, prințul României se anunță și fu primit. Eram așa de nerăbdătoare încât îmi încheiasem și mânușile.

Însfârșit pleacă! Intru în salon și dau să

zic: „Ce fel, mamă, nu ești încă îmbrăcată?” Dar o expresie ciudată pe fața mamei îmi oprește vorba. Ea începuse să se plimbe prin casă și-mi zise:

— Prințul României acum a plecat de-aici. Mi-a cerut mâna ta.

Eu făcui o față decepționată, dar așa de decepționată încât mama se așteptă iar la obișnuitul „nu” cu care răspundeam tuturor pretențiilor; dar am răspuns numai: De acum?

Și după cincisprezece minute de răsădindire: Să vie mamă, acesta e cel bun.

Mama scrisese câteva rânduri D-nei Schumann ca să-i spuie că nu putem merge la concert fiindcă mă logodesc...

După ce prințul sosise, am fost chemată și eu. Când am deschis ușa m'am oprit puțin ca să nu cad. Apoi m'am dus drept la dânsul și i-am întins mâna; el a sărutat-o. N'a rămas decât un ceas și jumătate căci venea dela Paris unde trebuia să se întoarcă chiar în seara aceea.

Cât a fost lângă mine și mi-a vorbit de datoriile, de mărimea misiunii sale și de greutatea ei, a fost bine; eram plină de în-sufletire. Primiam tot ce-mi cerea. Prețind munca mai presus de toate, n'aveam nici odată destul de lucru. Dar după plecarea lui, am avut o noapte grozavă; o groază cumplită mă cuprinse...

El îmi dăduse o fotografie în care aveam o privire încruntată și la care nu mă puteam uita fără spaimă. Mă gândeam:

— „Dac' o fi să mă privească tot așa, eu mor.” Eram logodită de patru săptămâni și nu-l puteam asculta fără să tremur. Abia în fața altarului m'am liniștit de tot.

Și n'am mai văzut nici-odată pe Clara Schumann. În cei dintâi zece ani am fost foarte rar în casa părintească; numai de două ori. Dar i-am ridicat în inima mea tăcută un altar, în care nimeni n'a pătruns și i-am închinat o admirație fără margini.

A treia zi după nunta noastră, aranjase fratele meu un concert frumos. Dar Clara n'a putut veni. Eră un quator din Colonia cu concursul onoratului meu profesor Königslow,

D-ra Schreck, din Bonn, foarte bună cântăreață și un cor de fete tinere, prietenile mele din copilărie, din Neuwied, cari cântau: „Du bist wie eine Blume!“ (Tu ești ca și o floare). Nu-mi puteam stăpâni lacrimile.

Și-am plecat. Mă duceam departe, departe în lume, pe un tron singuratic, în moara muncii neobosite. Apoi am fost mamă, ... și apoi a venit noaptea, pe pământ, pentru mine ... și ziuă nu s'a mai făcut de atunci!

Carmen Tyburz

Cântecul Codrului

Ca florile pe cari le 'nșală
Surisul caldei primăveri
Așa am răsărit pe lume
Din negrul zilelor de ieri,
Dar norii 'n zare stau la pândă
Întunecați ... ne 'ndurători ...
Îi știm ce vor și stăm nevolnici
Privind la ei nepăsători.

Puțin ne pasă de viață;
E poezie sau banal,
Copii ai unor vremuri sterpe
Noi n'avem nici un ideal ...
Tristețea ne cuprinde 'n brațe
Cu mila ei de cei orfani
Și ne trezim bătrâni și singuri
La douăzeci și cinci de ani.

Noi ne-am găsit de-a gata casa ...
Și-acum adăpostii de ploii
Noi n'avem altă grijă 'n lume
Decât să ne 'ngrijim de noi,
De ziditorii cei cucernici
Ne batem joc ... și-s în mormânt,
Că pentru noi pe lumea asta
Nimic nu-i drept, nimic nu-i sfânt!

Să nu ne pară viața moartă,
Ne doborâm amicii și frați,
Căci ochii noștri n'au puterea
Să spargă norii încruntați ...
Ni-i amăgim pe cei de-aproape
Pândim momentul și ... rărim
Și-apoi țipăm: „Viața-i luptă!“
De-aud și cei din țințirim.

În sbuciumul meschin și zilnic
Noi suntem gândul fără dor,
Suntem avântul fără aripi
Al fluturilor care mor
Și svârcolindu-ne 'n fărîna
Ne socotim puternici, mari,
Și ne uităm la lumea asta
Ca de pe tronuri de Cesari!

Ah, ce viață fără soare,
Ce munți pustii și ce cărări!
Și nu-i un braț să se ridice
Să smulgă norii de pe zări,
S'arate că mai e albastru
Spre care să privim trufași ...
Dar nu-i un braț să se ridice
Să spargă norii ucigași!!

Z. Bărsan.

Nemărginirea.

Sunt clipe când omul e-atâta de mic
Și gândul atâta de mare!
Sunt clipe când lumea îți pare nimic
Și-un haos gândirea îți pare ...

Ți-e teamă că-i gata să cadă 'n abis
Pământul când tremură vântul, —
Iar cerul de-asupra stă gafa, deschis —
O gură să 'nghită pământul ...

Victor Eftimiu.

Hoțul de lemne.

Boierul Costea Forăscu, îngrămădit și încovoiat în mantaua-i groasă, pătruns de apă, de frig și de plictiseală, își opri calul la casa Chihaiei. Dincolo de poartă, în fund, în tindă, pălpăia focul la vatră, cu scilipiri vesele de răs.

Boierul strigă scurt, cu mânie:

— Gavril!

Un om 'nalt, spătos, cărunt, cu plete revărsate pe umeri, ieși îndată, plecându-și grumazul, ca să nu se pălească cu capul de pragul de sus.

— Poronciți cucoane!

Cu coada harapnicului, stăpânul își dădu la o parte gluga care-i acoperea capul și ochii luciră încruntați pe obrazul smead.

— Ia-ți pușca și vină după mine! grai el cu hotărîre.

Chihaia se întoarse grabnic, intră în tindă, dădu cu brațul la o parte pe cineva care i se pusese în cale și căută prin unghere torba, cornul, pușca și baltagul. Trase pe mâneci, repede, sumanul, își îndesă în cap o căciulă veche și ieși în ogradă, făcând pași mari și lunecând cu opincile prin hleiuł desfundat. Capauca Moța, lângă cotlonul ei din colțul casei, începù să se zbată în lanț și să schiaune cu jale. Gavril se opri, în cumpănă, cu capu 'ntors spre ea.

— Las-o acasă! zise stăpânul.

Omul își strânse sumanul la piept și ieși în drum cu baltagul și cu pușca.

— Ce este, cucoane Coste?

— Mă 'ntrebi ce este? izbucni îndărjit boierul, și-și acoperi obrazul cu gluga. Tu stai și te hodinești la foc, haidăii ceilalți, iar, nu fac nimica, — și trebuie să mă vestească străinii că intră hoți în pădure... Ba pot să-i văd și eu ziua 'n amiaza mare... Iaca, mă pradă... Acù o jumătate de ceas am văzut eu, cu ochii mei, un mușteriu...

— Cum se poate, cucoane? Unde-i? Doar de-a fi intrat după ce-am făcut eu inspectia!

Stăpânul începù să rãdã amãrit:

— Ia slãbește-mã... N'ai mai ieșit tu pe vremea asta 'n pădure, cum nu-s eu popã... Las' că vã știu!

— Da unde se aflã, cucoane, — am ieșit, cum să nu ies? Am cercetat, am dat glas

din corn pădurarilor; mi-au răspuns... Nu erã nimica... Liniște, pace... Numai de sus plouã... De trei zile plouã... Cine să intre în codru pe-așa vreme?...

Boierul pufni mâniaș. Chihaia Gavril mai încercã, domol, două vorbe:

— Poate-acù să fi intrat, — pe furis... mai știu?

— Da cum? izbucni Costea. Vrei să trecã pe lângã casa ta?

Chihaia tăcu. Stăpânul își îndemnã cu pintenii calul care-și înfundã copitele adânc în noroiul drumului; Chihaia se fereã de băltoage, se strecurã printre tufe, pe lângã trunchiuri de copaci, se încovoia, lunecã, se depãrtã și se apropia de cal. Așa merserã multã vreme fãrã să vorbească.

Prin pădure treceau adieri, ca oftãri de ființe nevãzute, chinuite. O burã rece, o cernere de pulbere finã și umedã umpleã aerul și dãdea zilei o culoare cenușie. — Chihaia se ținea grãbit dupã cal, lunecând, sprijinindu-se în baltag, scuturând în mersul lui buchetele de fragi, făcând să ploaie tufișurile înalte de fagi cu broboane mari peste pletele lui cărunte. — Chihaia se gândeã, nemulțãmit: Ciocoiu-i mâniaș și-i trebuie să-i fac voile... Aista, tânãrul nu-i ca bătrãnul, Dumnezeuu sã-l ierte... Acela aveã credințã în noi... Așa — mai bine sã se facã el pãzitor pe pădure și eu sã mã fac boier...

— Ce-ți vine-a rãde? întrebã deodatã Costea, cu capu 'ntors spre Chihaia.

Gavril dădu din cap:

— Da, mã gândesc și eu cã dacã punem mãna pe-acela, cine-a fi, n'are sã-i fie moale...

Boieru ăsta-i mare șpion!... gândi apoi sluga. Hm! Și-i mâniaș Dunãre...

— Unde-o fi fiind, cucoane, hoțul? O fi fiind chiar în tãietura cea nouã...

— Pe-acolo l-am zãrit intrând...

— Atuncea sã-i ieșim înainte pe cãrarea asta...

Apucarã deadreptul printre tufe, și rãmuțele începurã sã-i batã c'o ploaie deasã. Din vreme în vreme boierul mormãie cu mânie. Gavril mergeã înainte, deschizând

drumul. Și deodată dădură în tăietură, — și, oprindu-se, deodată auziră glas de om.

Costea gemu cu glas înăbușit, înălțând un deget.

— Auzi?

Se auză îndemn stăpănit de glas silnic, din gâtlej. — Scurt, Gavril se lăsă prin pădure, ca să iasă înaintea hoșului, la vale, iar boierul își rezezi calul deadreptul, năprasnic. Și omul, hoșul, îndemnă încă în sumanu-i roșcat, la jugul boilor nemișcați, până la genunchi în băltoagă, — când boierul îl ajunse și-l luă în pieptul calului.

— Vii la furat, păgânule? Da ce? intri 'n pădurea tătâni-tău?

— Tu erai, mă Ilie? — Ce este? — Cucoane, aista-i Ilie Covataru... Da ce are?...

— Nu vezi ce are? strigă stăpânul. Văd c'o ingenunchiat și dă ochii peste cap...

Amândoi se uitau la om. Clipea din ochi și obrazul i se încrețea: dintro durere grea, din trup par'că ieșeau picăturile de sânge și vorbele, — rari, zdrențuite par'că:

— Am... îndrăznit... și eu... Da iaca... Dumnezeu mă... bate...

Pe urmă își încreștă dinții și se lăsă în apa drumului.

Boierul stă neclintit pe cal. Nu știa ce hotărîre să ia. Nu știa ce să creadă. Chihaia Gavril aștepta și-și purtă ochii într'una dela

G. Cireșescu. Atlet-studiu.

G. Cireșescu, Studiu.

G. Cireșescu, Cap de copil, studiu după natură.

Omul întoarse un obraz pământiu, c'o barbă rară, cu doi ochi rotunzi și spăimântați. Strigă răgușit.

— Cucoane Coste, nu mă mai zdrobi și d-ta!

Dar boierul întoarse calul și izbi pe om spre roatele carului și spre lobdele încărcate. Dădu de două ori cu harapnicul, apoi se feri o clipă, se dădu alături și-l pâlă cu boamba de plumb din capătul mănunchiului. Omul căzu peste roată.

— De-acu-s gata! gemu el scurt, cu spaimă. Cu mâinile prinse de schițe, ingenunchiă în noroi, ș'o undă de sânge i se sui pe buzele palide. Chiar atunci și Chihaia se repezeă din tufe. — Strigă gros:

— Ce-i, măi hoțomanule?

Apoi se opri lângă car, uimit,

stăpân la căzut. Apoi se hotărî și se îndreptă spre boier:

— Cucoane, eu zic să-l iau și să-l duc până la bordeiul meu... Cum să-l lăsăm noi aici? Are el ceva...

— Bine, ia-l și du-l... se răstî cu jumătate de glas, stăpânul.

Chihaia își răzimă la o parte pușca și baltagul și începă să descarce repede carul, zvârlind lobdele la marginea drumului. De deasupra plouă încet și moenit și văzduhul plumburiu apăsa asupra lumii o mahnire sfâșietoare. Ilie Covataru gemea încet, în noroi, lângă car, sprijinit într'un cot.

După ce isprăvi, Gavril apucă pe român de subsuori și-l aburcă încet în car. Apoi îndemnă scurt boii: „Hai!”

Boii porumbi se opintiră și scoaseră cu greutate carul din hleiu.

— Cucoane! zise Gavril cu tărie. Dumneata apucă deadreptul pe unde-am venit noi... Eu fac pe drum, — și am o leacă de înconjur...

Carul porni, cu boii blânzi și cu omul toropit, prin fumul burniței. Boierul, tăcut, își întoarse calul și apucă prin pădure, prin răceala pătrunzătoare, prin oftările domoale ale adâncului. Mergea în jos, gânditor, și-și simțea mădularele amorțite. Șavea și în el ca o nemulțumire nedeslușită. Și parcă și de el însuși și de roibul care-l purta de jumătate de zi, ud și flămând, îi eră milă. — Poate s'ar fi bucurat de focul din vatra Chihaiiei, — dacă n'ar fi avut a veni cel îngenunchiat. — Ce are omul acela? se gândea boierul. — Nu l-am pălit așa de rău... Trebuie să aibă de mai nainte ceva. — Și mergea la pas prin pădurea plină de apă...

De două ori greși drumul, și trebui să se întoarcă înapoi. Acu iar începea să se mânie. Dar când ajunse într'un târziu la casa Chihaiiei, îndârjirea-i căzută: carul stă gol în mijlocul ogrăzii și boii mestecau o leacă de iarbă la adăpost, supt un șopron.

Intră în tindă. Îndată simți blândeța focului. Dar lângă vatră, jos, stă slab și sfârșit, plin de noroi, hoțul de lemne.

— L-am adus! zise încet, c'o privire ciudată, Chihaiia Gavril. Tare-i slab... A mai avut el un val... Ș'a opintit azi tare greu pe lângă boi... Pofțiți, cucoane în casa ast' mare...

Boierul intră în odaia mai curată. Din umbră ieși deodată nevasta lui Gavril, nedeslușită, apucă mâna stăpânului și o sărută. Apoi se dădu la o parte, cu brațele încrucișate pe piept.

— Da băeții unde ți-s?

— Îs la treabă, cucoane, răspunse Gavril... Îs stoleri...

Umbra odăii eră rece și mohorâtă. Boierul simțea în nări un miros ascuțit de aer închis, de pulbere și de rachiu. Își lepădă mantaua grea și trecu în tindă, spre focul din vatră.

— Te pătrunde la ciolan umezeala... zise el frecându-și mâinile și întinzându-le spre flacăra.

— Da, așa-i pe ploae... vorbi Chihaiia privind în pământ. Apoi adăogă îndată: Am tăiat o găină... s'o facă nevasta c'o leacă de borș...

G. Cireșescu, Bustul lui Eliade Rădulescu.

Boierul Costea simți într'o clipă foamea încălzindu-i coșul, și gura i se uncropi. — Apoi își plecă ochii. — Lângă latura cealaltă a vetrei, omul bolnav deschisese ochii mari, sălbatici, turburi. Gemu deodată, fioros:

Bade Gavriile... bade Gavriile...

— Ce vrei? întrebă blând, apropiindu-se, Chihaiia.

Bade Gavriile, să-mi dai o lumânare...

Stăpânul simți o înfiorare: omul își așteptă ceasul morții! Și dintr'odată o simțire neobișnuită își făcu loc în sufletul lui: o adiere de milă pentru cel ce se stângea. Și cuvinte parcă i se ridicau în întrebări, pe buze. — Chihaiia aduse o lumânărică de ceară. Boierul îl privea cum se mișcă, solemn, nepăsător parcă, c'o încrețitură în frunte, deasupra nasului, pe când în el se iezeă neliniștea.

Omul privi lumânărica și o puse alături, pe pământ. Apoi se întinse drept, pe spate.

Deodată boierul vorbi:

— Bine, omule, dar ce-ai avut?

— L-au pălit cu ciomegele niște oameni... mi-a spus... rosti Chihaiia... S'au luat dela niște pământ... L-au bătut în spate și 'n piept... Coșul lui e numai vânăta...

Boierul își întoarse privirea spre bolnav; îi întâlni ochiul mare, dureros, și dintr'odată își aminti de lovitura boabei de plumb. Își întoarse capul. Întrebă încet, stânjenit:

— Da el de unde-i? și ce face?

Omul deodată începù să geamă, apoi întinse mâinile, par'că se apără de ceva: două mâni negre, arse, uscate, noduroase ca niște vreascuri, două mâni de rob al pământului.

— E muncitor... zise liniștit Chihaiia.

— Îs un biet muncitor... gemù și bolnavul deschizând ochii cu albul mărit. M'au fărâmat niște români... Și mi-a murit un copil... și n'aveam cu ce-l îngropă... Ș'am vrut să duc la târg un car de lemne...

Începù să tușească. Își șterse, domol, cu mânica, de pe buze, sângele năvalnic. Și deodată avù o privire stranie, fixă, spre boier.

— Acù ce să fac? zise el cu glas schimbat, jos, adânc. Acù eu zic așa: mă 'nsor...

Tăcù, privind stăruitor spre boier. Începù iar, aiurit.

— Acù, zic: Hai, măi nevestă, la câmp, la Cioara... Acolo muncim o vară n'treagă și dormim sub căruță... cu cănele lângă noi...

În casă eră tăcere. Chihaiie se așezase pe un scaunăș într'un colț. Boierul ascultă încremenit pe scaunul lui, în bătaia focului cu tresăriri și bâzâiri încete.

— Da eu ce fac? zise deodată hoțul de lemne... Eu zic una... boierul zice alta... Cucoane! șopti el cu durere, cucoane! am adunat ani de zile pe lanurile dumnitale: dă-mi vre-o două parale să-mi cumpăr păpușoi pe iarnă... Acù eu zic altfel: mă

duc să-mi vând boii că n'am ce le da de mâncare...

Răstimp de tăcere. Și pe urmă alt glas, o plângere adâncă, o rugare chinuită de departe:

— Oameni buni! nu mă zdrobiți! Nu mă omorâți, măi fraților!

O înfiorare se strecură prin umbra cenușie. Omul începù a geme, închise ochii; apoi tăcù.

Într'un târziu șopti lin:

— Bade Gavriile, dă-mi lumina...

Din casa cea mare se auzi, înecat în lacrimi, plânsul tremurat al nevestei pădurarului. Gavril aprinse lumânărița de ceară; bolnavul o cuprinse strâns cu mâna dreaptă, apoi șopti foarte încet:

— De-acù rămâne femeia... — Cine plânge?...

Să-i duci boii și carul...

Bine...

Omul avù o zguduire, apoi rămase cu ochii așintți în sus, în bagdadie. Obrazul pământiu, ochii triști, i se cufundară ca 'ntr'o fumegare: ziua se întunecă încet-încet.

Iertăți-mă... șopti el și oftă odată, adânc.

De lângă foc, palid, boierul avù o întrebare înceată, turburată:

— Ce-i de făcut?

Lumina din mâna întinsă, se aplecă spre pământ, căzù și se stinse. Nimeni nu răspunse. Omul, în umbra-i dureroasă, tăcù pentru totdeauna.

Mihail Sadoveanu.

Marele cerșitor.

Din văzduh, pe temple moarte început-a să se cearnă în buchete răsfirate floarea nopților de iarnă...

Miezul nopții. Viscolește. Nu e nimeni prin cetate. Doar un orb bătrân și gârbov pe la porți închise bate, Glasul lui îl fură vântul și îl poartă înspre zări înecându-l în izvorul viforoaselor cântări...

Nimeni nu-i deschide. Orbul părăsit de vlaga vieții Se împiedecă... se scoală pipăind ușor pereții, Mâna-i tremură pe coarde și din unghii sângerate Un acord sfios de liră aiurând ușor se sbate Și se pierde în urgia vântului șuerător Colindând să întâlnească râsetul bogaților...

O, ce frig e! Și atâta e de cald acum prin case! Cei bogați petrec — și nu vor la căminul lor să-l lase...

Le-ar cânta atât de dulce rapsodia lui Ulise — Cel ce-a colindat în lumea pomenită doar în vise, Și-ar cânta pe Achileos — pe viteazul cel vestit — Să nu 'mpărtășească soarta luptătorilor din mil...

Și le-ar spune cât de mare-i vitejia strămoșească, De-ar voi câteva clipe lângă vatră să-l primească... Dar ei nu vor... Și cum vântul în vârtej se vaită jalnic, Cum urgia iernii crunte se tot sbuciumă năvalnic, — Trecătorii dimineții lâng' o poartă incuiată Au găsit în zori de ziuă un moșneag ucis de ger — Mâna-i sta par'că să ceară... gura lui eră 'nghețată Iar pe lira-i fără coarde scria: Lira lui Omer.

Victor Eftimiu.

„La șezătoare“.

— Icoană din popor, muzică pe motive românești de Dr. Tib. Brediceanu, textul de C. Sandu-Aldea și Dr. I. Borgia. —

Piesa d-lui Brediceanu, reprezentată pentru prima oară, la 2/15 Iunie a. c., în teatrul orașenesc din Sibiu, poate fi socotită ca un eveniment în mișcarea noastră artistică. Importanța ei crește mai ales, dacă o apreciem din punct de vedere național.

Străduința artei culte din vremea noastră de a se apropia tot mai mult de arta populară, de a-și căuta izvoare nouă de inspirație și de premenire în creațiunile țărănești, se generalizează și la noi într-o măsură din ce în ce mai intensivă. Colecțiunile de poezii populare, albumele de cusături, țesături, creștături etc și adunarea melodiilor populare se îmbogățesc din an în an, popularizând comorile artistice ale poporului în cercuri tot mai largi și cucerind sufletele artiștilor prin frumusețea lor originală și specific românească. Va mai trece desigur multă vreme, până când aceste bogății naționale se vor închege într-o temelie durabilă și organică pentru întreaga noastră mișcare artistică. Încercări de felii piesei d-lui Brediceanu ne dovedesc însă, destul de limpede, că începutul de a apropia arta cultă de arta populară există și la noi. Mai ales în muzică această apropiere e ușor de realizat. Se așteaptă numai geniile naționale, cari să desăvârșescă opera mare a unității noastre artistice. Neapărat că vor trebui să se perândeze, mai întâi, epocile de tranziție, cari să pregătească posibilitatea unei asemenea evoluții artistice, căci salturi nu se admit nici în artă. Apropierea dintre arta populară și arta cultă e condiționată și de apropierea păturilor sociale cari alcătuiesc neamul nostru. Închegarea socială și închegarea artistică se influențează reciproc. Artă e chemată chiar, prin natura ei, să fie unul dintre factorii cei mai puternici pentru crearea unei solidarități naționale și sociale. Artă, cultivând frumosul, cultivă sentimentul dezinteresării, — singurul sentiment desinteresat e cel estetic — și, prin urmare, contribuie la largirea cercului de simpatie al individului și, indirect, la închegarea socială. Din acest punct de vedere arta e cea mai aleasă manifestare a sufletului omenesc.

Atunci când operele de artă, create de individualități puternice, vor fi tot atâtea sinteze ale

artei naționale și, prin urmare, tot atâtea expresii conștiente ale geniului popular, ele se vor adresa întregului neam, vor fi tezaure obștești și vor avea cea mai binefăcătoare înrăurire asupra nivelării sociale.

Piesa d-lui Brediceanu e una dintre începuturile cari inaugurează această nouă direcție în mișcarea noastră artistică, din care cauză îi și atribuim o deosebită importanță națională și artistică.

Ca să putem înțelege mai cu ușurință însemnătatea creațiunilor de acest fel, mărginindu-ne numai la muzică, e de ajuns să aruncăm o privire asupra creațiunilor naționale ale muzicii rusești și norvegiene.

Muzica rusească e poate una dintre cele mai caracteristice și mai originale muzici naționale. În ea trăiește spiritul rasei slave și aparține poporului rusesc. Elementele ei constitutive sunt împrumutate din muzica populară, întreaga ei țesătură e alcătuită din melodiile populare rusești, cari, în Rusia, se culeg, de prin jumătatea a doua a secolului al XVIII-lea. Melodiile populare nu au fost însă numai adunate și armonizate, cum se face la noi, ci ele au fost sintetizate de compozitori geniali într-o muzică clasică, păstrând ritmul și măsura specifică melodiilor populare rusești. Cel care a întemeiat muzica națională rusească e Mihail Glinka, care, după ce a cutreerat Europa, s'a întors acasă cu dorința de a crea opere naționale. »Vreau — zice Glinka — ca scumpii mei patrioți să se simtă, ascultând muzica mea, ca la ei acasă, iar străinătatea să nu mă socotească de un presumțios, care se împodobește cu penele altora«. Și Glinka a reușit să facă începutul, iar urmașii lui, cunoscuți sub numele de »Cei Cinci¹⁾, au dus la deplină izbândă muzica creată din melodiile populare. Ca pretutindeni, încercările prime au fost întâmpinate cu zâmbete de ironie și cu neîncredere, până când strălucirea fulgerătoare a geniului lor a înzestrat poporul rusesc cu cele mai originale compoziții, astăzi recunoscute și admirate de toată

¹⁾ Și anume: Balakirew, Cesar Cui, Rimsky-Korsakow, Mussorgski și Borodin, cari sunt adevărații întemeietori ai muzicii naționale rusești.

Mărioara, (D-ra A. Voileanu).

Moș Marin, (Di I. Enescu).

Radu (D. S. Roșca).

lumea. Prin o muncă stăruitoare ei au reușit să dea poporului rusesc opere de artă, în care trăește sufletul neamului lor. Stăruința și izbândă acestei școale naționale ne poate servi și nouă de îndemn.

La Norvegieni cel care a imitat pilda Rușilor și a creat muzica națională norvegiană din cântecele țării lui, a fost Grieg, decedat în anul trecut. »Lieder«-urile lui sunt melodiile fiordurilor norvegiene, eternizate în cap de opere universale. Grieg e Norvegianul care cântă; el e geniul sintetic al creațiilor populare norvegiene, înțeles, apreciat și iubit în întreg cuprinsul țării soarei lui.

Aceste exemple credem că indică destul de luminos căile pe cari trebuie să înainteze și des-

voltarea muzicei noastre naționale. Compoziția d-lui Brediceanu e un început norocos în această direcție și nădăjduim că în viitor vom avea de înregistrat creațiuni tot mai desăvârșite.

*

Libretul compoziției d-lui Brediceanu e scris de nuvelistul C. Sandu-Aldea, un bun cunoscător al obiceiurilor țărănești, al cărui suflet are atâtea note de înrudire cu sufletul poporului, și de poetul I. Borcea, apreciatul traducător al Ifigeniei lui Goethe. Autorii zugrăvesc credincios o șezătoare românească, în care au înădit o acțiune în jurul unei dragoste între un flăcău și o fată. Acțiunea se petrece în Săliștea, cea cu costume pitorești, cu cântece și femei frumoase.

Chiva (D-na Iulia Dancăș).

Mama Dumitra (D-ra T. Bogdan).

Heana (D-na V. Triteanu).

La casa mamei Dumitra (D-ra T. Bogdan) s'au adunat fete și neveste din sat. E clacă. Pe afară se aude un cântec de flăcău necăjit. Ileana (D-na V. Triteanu), una dintre fete, scapă fusul și îngălbinește. Mama Dumitra o descoasă și o face să-i mărturisească ce dureri îi frământă sufletul. Cu lacrimi în ochi, Ileana povestește, cum Dumineca trecută au intrat niște domnișori, veniți dela oraș, în horă și unul dintre ei i-a dăruit o floare. Urmează câteva vorbe muștrătoare, spuse de mama Dumitra la adresa domnișorilor dela oraș. Sunt muștrări meritate și caracteristice pentru conflictul dintre săteni și orășeni în toate împrejurările vieții. Fapta domnișorului dela oraș a învrăjbit pe Ileana și Sorin (dl Rădulescu), care, supărat, a prins floarea în brâu Ileanei și, ca să-și potolească necazul, s'a înfundat în cârciumă și o duce tot într'un chef cu lăutarii, ba are de gând să ia lumea în cap, spunând că se duce în Țară. Mama Dumitra caută să mângâie și să liniștească pe Ileana, cu vorbe bune, făgăduindu-i că o să-i dea cu bobii și o să-i spue norocul. Fetele, îndemnate de văduva sfătoasă, lelea Chiva (dna Iulia Dancăș), încep minunatul cântec bănațanesc »Mândruțo cu ochii verzi«. Intră flăcăii. Cântece, glume, ghicitori, snoave și veselie. Sosește și Ghiță lăutarul, apoi glumețul Moș Marin (dl Iuliu Enescu), care povestește cu mult haz, cum eră să ia el pe mama Dumitra. Aici e interca-

lată scena cu bobii, una dintre părțile cele mai reușite și mai originale din compoziția dlui Brediceanu. La urmă intră și Sorin, adus de flăcăi. Se încinge o învârtită săliștenească cu chiuțuri, în cari vine vorba și de ochișori ce umblă după domnișori. Piesa se sfârșește cu împăcarea celor doi învrăjbiți.

Rolurile au fost conștientios studiate și ne ținem de datorie a aminti în special pe d-na Triteanu, care, cu vocea-i minunată și cu jocul plin de temperament artistic, a fermecat, ca întotdeauna, publicul; apoi pe dl I. Roșca, care a cântat așa de frumos și de credincios »Dragă mi-e crâșma 'n pădure«, și pe dl Enescu, care a fost regisorul piesei și, în Moș Marin, și-a dovedit și de astădată talentul de actor. Celelalte persoane, precum și corul au fost de asemenea pe deplin multumitoare.

Nădăjdum că piesa d-lui Brediceanu se va reprezenta de toate reuniunile noastre, cari dispun de puteri suficiente și că întreg publicul românesc va avea prilej să se convingă de importanța ei națională și artistică, asupra căreia ne-am dat silința să atragem atențiunea cetitorilor noștri, având convingerea că numai o muzică bazată pe melodiile noastre populare va reuși să împlinească dorința noastră națională: »Vom Herzen möge es wieder zu Herzen gehen«, cum zicea Beethoven.

Oct. C. Tăslăuanu.

Pierdutei.

*Ne-am despărțit; plecai în largă lume
Și-am căutat s'o uit, pe cât se poate,
S'o uit așa cum mi-ași uită de nume;
Păreri de rău năvalnice mi-o scoate
În fața minții, vecinică minune.*

*Copil ciudat cu fața 'mbătrânită,
Cu sufletul vremelnic toldeauna,
De-ași regăsi icoana mult iubită
Ași retrăi povești o mie una
În farmec sorocit într'o clipită.*

*În mîntea mea imaginea fecioarei
Își prinde forma bine încheșată,
De mă iubește încă, născătoare,
Cu-argint și pietre scumpe de bogată
Te-ași răsplăți, de bine dătătoare.*

*Sunt vremi de-afunci, cu-o strângere de mână
Și în cuvinte reci, ne dăspărțirăm;
Și-am plâns și plîng de dorul tău stăpână,
Cu-atât mă aleasei din ce 'mpărțirăm
În dragostea ce'n asfințit se 'ngână.*

Ep.

Dr. Ioan Urban Jarnik.

— 1848—1908. —

„În Paris am început a înțelege că un bărbat de știință, dacă vrea să producă ceva de mai Doamne-ajută, trebuie ca în specialitatea sa cu care se indelețnicește, să-și aleagă un grup mai mic. Gândindu-mă la aceasta, iată că-mi vine ca din chiar senin idea să-mi aleg de atare specialitate limba română și anume din două motive: 1, fiindcă vedeam că până atunci numai puțini romaniști se ocupau mai serios cu dânsa, — și 2, fiindcă limba aceasta se vorbește de o parte însemnată a populației din Austro-Ungaria și într-o provincie a Austriei propriu zise, Bucovina...”

Cu aceste cuvinte explică filoromânul ceh, profesorul de limbile romanice la universitatea din Praga, Dr. Ioan Urban Jarnik, motivele cari l-au îndemnat să se indelețnicească cu studiul limbii noastre.¹⁾

Acum se implinesc 60 de ani dela nașterea acestui bărbat de știință care în toată activitatea sa a manifestat atâta simpatie și dragoste pentru neamul românesc și limba ce-o vorbește. Implinim, dară, o datorie plăcută, când închinăm câteva rânduri îndepărtatului prieten, aducându-i prinosul recunoștinței și dragostei noastre, pentru munca sa roditoare: studii și articole privitoare la limba și literatura românească.

Născut din părinți săraci (tatăl său a fost țesător), la 25 Mai 1848, în orașelul Potštyn (Pottenstein), situat pe malurile romantice ale râului Divoká Orlice (Apulia selbatecă), după terminarea studiilor sale la gimnaziul din Králové Hradec (Königgrätz), a trecut la universitatea din Viena, ocupându-se cu studiul limbilor moderne și al filologiei comparative. Trecând examenul de profesor al limbii franceze și germane, la 1874 merge la Paris (ca bursier al statului) să se pregătească pentru catedra de profesor universitar. Aici, în Paris, face cunoștință cu dl. Const. Georgian din București și, la

îndemnul lui, începe să se ocupe și cu studiul limbii române.

Tânărul Jarnik a avut să învingă multe greutăți, lipsindu-i toate cărțile din cari ar fi putut învăța limba noastră. Primele lecțiuni i le-a dat noul său prieten din București.

„Cel dintâi text pe care l-am tradus împreună — scrie Jarnik în broșura amintită — a fost o fabulă a lui Tichindeal: „Vulturul și Vulpea”; a urmat apoi citirea nuvelei „Elisa sau Don Juanii Bucureștilor” de N. D. Popescu, din Calendarul Amusant pe anul 1873... La sfatul dascălului meu mi-am cumpărat, apoi, Poeziile populare ale lui Alexandri. Dificultățile ce le aveam de acum înainte cu înțelegerea lecturilor, erau cu mult mai mari decât avusei cu proza împestrițată a lui Popescu. Dară ce răsplată! O lume nouă, o lume de o frumusețe uimitoare, mi se desvăli înaintea ochilor orbiți și de atunci nu puteam să mai fie nici o îndoială pentru mine: limba aceasta, care e în stare a produce asemenea roade, avea să devie pentru mine obiectul unui studiu serios și plăcut”.

Credincios hotărârii sale, Urban Jarnik dela 1875, stabilindu-se în Viena ca profesor la o școală reală, începe să cerceteze întrunirile sociale și literare ale

societății „România Jună” pentru a-și însuși limba română și în vorbire.

În vara anului 1876, face o călătorie de studii la Blaj, unde petrece 6 săptămâni și face cunoștință cu Timoteiu Cipariu, Ioan M. Moldovan și alții, îmbogățindu-și cunoștințele, petrecând ore lungi de studiu în bibliotecile din Blaj.

În primăvara anului 1879, după ce ajunsese docent de limbile romanice la universitatea din Viena, i se împlineste dorul vechiu de-a putea face o călătorie în Țara românească. Petrece două luni în București, unde T. Maiorescu îl primește cu brațele deschise și-l introduce în cercurile literare și științifice și face cunoștință cu Alexandri, Caragiale, Eminescu, I. Negruți, Slavici. A asistat și la ședința solemnă când fosta „Societate academică”, modificându-și statutele,

Dr. I. Urban Jarnik.

¹⁾ „Cum am învățat românește”. Articol scris pentru Almanacul soc. „România Jună” din Viena (din prilejul jubileului de 25 ani, 1896) și publicat doi ani mai târziu în broșură.

s'a schimbat în actuala „Academie Română”. În semn de recunoștință pentru meritele lui, noua Academie română îl alege membru corespondent al ei. În București face cunoștință și cu Petre Ispirescu. „Când după munca oboșitoare de o zi întreagă în tipografie veni seara acasă în sânul numeroasei sale familii, după puțină odihnă se puneă iarăși la lucru, scriind acele minunate basme și povești pe cari în parte le cunoșteam de mai înainte. Ciasuri întregi aș fi fost în stare să-l ascult, atât de dulce-i eră glasul și așa de bine știă să vorbească.” (Întorcându-se la Viena, a luat cu sine pe băiatul cel mai mare a lui Ispirescu, ținându-l doi ani de zile la el, ca să învețe carte).

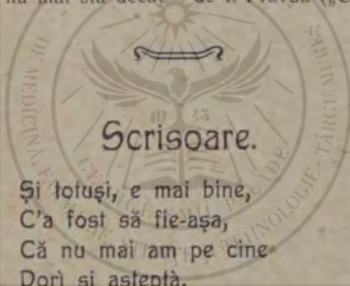
Dela București face o călătorie în Ardeal. Trece prin Turnu-Roșu, se oprește la Sibiu și de-aici face excursiuni la Reșinari, unde „s'a închinat umbrei marelui Șaguna”, la Săcele, unde „pentru întâiaș dată și, din nefericire, și pentru cea din urmă oară i s'a dat prilej să vadă poporul la joc”. De-aici se duce la Blaj ca să-și vadă prietenii vechi. Asistă la adunarea generală a „Asociației transilvane” (în Sighișoara) și e ales membru onorar al ei. Trece apoi la Făgăraș, face o excursie la Sâmbății și petrece câteva zile în Brașov, la prietenul său iubit Andrei Bărseanu. De-aici se întoarce iarăși la București, unde nu mai stă decât două zile, și se întoarce la Viena.

În anul 1882 e numit profesor de limbile romanice la universitatea cehă din Praga și nu mai are prilej să auză vorbă românească decât rar de tot. În anul 1891, cu prilejul expoziției agricole din Boemia, un grup de 27 excursioniști români vizitează expoziția. Urban Jarnik e însărcinat din partea comitetului executiv să le spună câteva cuvinte de binevenire...

În ce privește activitatea literară-științifică a lui Urban Jarnik, trebuie să amintim la locul întâu prețioasa colecțiune „Doine și strigături din Ardeal” (în colaborare cu A. Bărseanu), cu un glosar româno-francez (1885, ed. „Ac. Rom.”. A doua ediție, fără glosar, a apărut la Ciurcu, Brașov, 1895). A mai publicat „Sprachliches aus rumänischen Volksmärchen” (1877); „Index zu Diez' etymol. Wörterbuch” (1879, a II-a ed. la 1881). Pe lângă aceste a publicat numeroase recenzii amănunțite asupra lucrărilor limbistice române și albaneze ale lui Miklosich, Weigand, Meyer-Lübke, G. Meyer, Șăineanu, Tiktin și alții.

Din limba cehă a tradus, fiind ajutat de d-nii Slavici și Bărseanu, două nuvele: „Bunica” de Božena Němcová (Bibl. „Tribunei”, 1885) și „Pavel Cătană” de I. Pravda („Conv. lit.” 1881).

I. S.

Încep aceste rânduri,
De-i bine, rău — nu știu
Și mult am stat pe gânduri:
Să scriu? să nu mai scriu?

Dar sfântul Nicolae,
Din rama lui de lemn
Și golul din odae
La scris îmi dau îndemn.

Și multe, multe-aș scrie,
Că sufletul mi-e plin;
Ar da o împărăție
Pe-un petec de senin.

Oricând veni-va iară
Norocul pentru noi,
Că prea a fost amară
Plecarea ta de Joi.

Și toțiși, e mai bine,
C'a fost să fie-așa,
Că nu mai am pe cine
Dori și așteptă.

Și n'are cin' să-mi plece
În lume iar pribeag
Și n'am pe cin' petrece
Cu ochii plânși, din prag. —

Azi, vremea se strecoară
Cu zile lungi, pustii,
Și dorul le măsoară
Și-mi par că-s veșnicii.

Iar ziua de se curmă,
Ori noaptea — tu rămâi
Tot visul meu din urmă
Și gândul meu dintâi.

Cu mama împreună,
Aceleași fire țes
Și stând pe prag la lună
Vorbim de tine des. —

În curte-i pădăie
Și toate-s cum le știu,
Doar frunzele de vie
Încep a 'ngălbini.

O floare albă crește
În umbra unui strat
Nici ploaia n'o stropește,
Nici roua, niciodat'.

Și moare biata, moare
De-un dor adânc nebul,
De-un dor adânc de soare. —
Atâta vream să-ți spun.

Închei acum scrisoarea. —
Nu răzi că-ți scriu de flori?

Vezi, dragostea-mi și floarea
Din umbră, sunt surori.

E.

Dări de seamă.

Caton Theodorian, *Sângele Solovenilor*. Minerva, București 1908, 1 vol. 8° pp. 248. Prețul Lei: 1.50.

Di Caton Theodorian scrie de mult. În sumarul „Convorbirilor literare” de acum 15—16 ani și în „Revista literară” figurează numele d-sale.

La 1891 a tipărit un volum de schițe și poeme în proză, „Petale”, care a trecut neremarcat. Iar mai acum doi ani a publicat volumul „Prima durere” — relevat numai de o parte a criticii.

Câteva nuvele apărute în urmă, atrag atenția asupra dlui Theodorian; d-nii Iorga, A. Xenopol și Gorun, vorbesc bine despre d-sa; prin colaborarea la „Sămănătorul”, „Archiva” și „Lucaefărul”, dl Theodorian își face loc în literatură, iar acum, romanul „Sângele Solovenilor”, editat de institutul Minerva, îl pune în rândul prozatorilor noștri de frunte.

Ca și d-nii Sadoveanu și Gârleanu, dl Theodorian descrie, în *Sângele Solovenilor*, viața de moșie, cu conacuri boierești, cu conucii demodați, cu jupăneșe șirete, cu cafele gingirlii, cu logofeții, cu copii din flori, cu domnișorii veniți din străinătate și cu ibovnice de boier.

Cuconul Isaie Murat așteaptă cu multă nerăbdare pe fiul său Andrei, plecat la învățătură; băiatul însă, deși vine după ani de zile, n'arată nici o bucurie că și revede părintele și locurile copilăriei.

E plictisit, anemic, cu ochi fără strălucire, crud și laș. Cuconul Isaie Murat tresare: vede, în el pe urmașul nevestei sale, soloveancă, neam de oameni răi — și-l pune față 'n față cu celălalt fiu al său, copil din flori, Mitruț, care poartă toate semnele Murașilor: sdravăn, blând, cinstit și curagios.

Admirabil început de roman, nu-i așa?

După cum e de așteptat, autorul cercetează sufletul bătrânului tată.

Isaie Murat trebuie să vadă cum Andrei, sânge din sângele Solovenilor, urăște și chinuiește pe celălalt fiu al său Mitruț logofăt, de care lumea nu trebuie să știe că e băiatul boierului. E silit să alunge pe Mitruț dela curte, numai ca să nu-l vadă biciuit de Andrei. Strică logodna plănuită între Andrei și fata bunului său prieten Antache, fiindcă:

„Uite... Andrei nu se poate însoți cu Sofica. Eu trebuie să ți-o spun. De când a venit, n'am făcut decât să-l drămuiesc, să-l cântăresc, să-l aflu în toate ascunzișurile făpturii lui. De n'ar fi fost cum este, mi-ar fi fost greu să-l desvâlu, dar nici nu și-a dat osteneala să acopere: sângele Solovenilor fierbe în vinele lui... e un hain. Păcat, mare păcat și urgie pe capul meu. D'alia nu-l poate lua Sofica, nenorocitul. Cum s'o osândim amândoi și să ne unim sângele ca să iasă din ei încă un Solovean, încă unu?” (pag. 117).

La o vânătoare, un lup turbat mușcă pe bătrân. Andrei fuge ca un laș; Mitruț, cu prețul vieții sale, se apleacă pe rana lui Murat și-i sugă sângele otrăvit. Bătrânul însă moare, după ce s'a destăinuit lui Andrei (pag. 217).

„Mitruț este copilul meu... și frate cu tine. Să nu te simți nedreptățit de hotărârea ce-am luat lăsându-i jumătate din avere”.

Lui Mitruț însă nu i se dase ce i se cuvenea. El își vedeă cu dragoste de primărie, ducând viață tihnită cu nevasta lui, Antița.

Într'o noapte însă, întors pe nesimțite acasă, își văzū femeia în brațele lui Andrei; Mitruț se întoarse zăpăcit și se asvărli într'un puț.

Iar Andrei, trecū pe lângă el, aprinse un chibrit în gaura fântănei, privi înăuntru, apoi „scoase o țigară, îi dete foc și porni mai departe, fluierându-și crâmpelul de cântec”. (pag. 248).

Un alt sfârșit, ar fi fost mai potrivit și cu intenția autorului și cu titlul cărții și, mai ales, cu desfășurarea firească a acțiunii.

În locul dlui Theodorian aș fi insistat asupra urei bătrânului împotriva Solovenilor, mai ales de când cu întâmplarea din pădure.

Ar fi fost emoționant și n'ar fi fost inexplicabil ca însuși bătrânul, în clipele agoniei, să ridice mâna înarmată împotriva lui Andrei, ca să sfârșească odată cu neamul ticălos al Solovenilor.

... Și, ca o ironie a fatalității, autorul trebuie să pomenească, în câteva rânduri discrete că în căsuța depărtată a lui Mitruț, din împreunarea nelegiuită a lui Andrei cu Antița, se plămănuia un alt urmaș al neamului blăstemat...

Cu un sfârșit ca acesta, romanul dlui Caton Theodorian ar fi avut o altă față; poate că și valoare mai mare.

Totuș, el rămâne opera unui scriitor serios, care atacă chestiuni mult mai adânci ca cele obișnuite de alți prozatori.

Oamenii dlui Theodorian nu sunt toți: plini de calități unii și de defecte alții, ci așa cum într'adevăr sunt în realitate; stilul e îngrijit, împărțirea în capitole făcută cu multă artă, iar fragmente ca plecarea lui Mitruț dela moșie (pag. 132—137), destăinuirea bătrânului ș. a. sunt pagini cu cari s'ar putea mândri oricare dintre cei mai buni nuveliști ai noștri.

V. E.

Dr. Valer Braniscea, *Ciprian Porumbescu*, schiță monografică, Lugoj, 1908, 1 vol. 8°. 118 p. Prețul cor.: 1.50.

Dr. Valer Braniscea, ca un tribut de admirație memoriei lui Ciprian Porumbescu, a publicat în „Drapelul”, cu prilejul aniversării a 25 de ani dela moartea compozitorului, un șir de foiletoane, „Icoane din frământările unui suflet de artist”. Aceste foiletoane le-a retipărit în volum, dând astfel publicului o bună schiță monografică, cu fapte și date cari se vor ceti cu folos și interes: Satorirea originii compozitorului; cuvinte duioase memoriei mamei sale, care, deși străină prin naștere, devine o admirabilă mamă română; viața și activitatea tatălui său; povestea vioarei lui Ciprian

cumpărată într-o stare mizerabilă dela un lăutar și dovedită apoi a fi o cremoneză; serbarea dela Putna în 1870, când s'au întrunit acolo atâția tineri de samă, atâți bărbați distinși ai Românilor, între cari: Alexandri, Eminescu, Slavici, Xenopol, Nica, Istrati, Mihail Călugăreanu și alții. La această serbare, a luat Porumbescu vioara din mâinile lăutarului bucovinean Chir Grigori și a dirijat taraful cu atâta foc și însuflețire de-l sorbeau toți cu ochii, mai ales tatăl său, părintele Iraelie. Sub impresia acestor serbări a scris și Eminescu doina: „Dela Nistru pân' la Tisa“.

Și tot astfel se înșiră în rezumat toate luptele, zburciunile și bucuriile vieții lui Porumbescu cu dragostea și dorurile neîmplinite, cu dorința de a studia în străinătate, nădejdea de a obține o bursă și zădărnicierea acestei nădejdi în urma unui proces de trădare. Apoi achitarea, sănătatea slăbită în arestul preventiv, unde zăcuse unsprezece săptămâni într-o temniță ordinară cu doi criminali... Studiul la Viena în sărăcie și mizerie; — numirea de profesor la Brașov unde sosește cu amicul devotat Andrei Bârseanu. Viața frumoasă ce o duce aici mulțumită brașovenilor buni, veseli și iubitori de frumos. Compunerea și prima reprezentație a operetei „Craiu nou“. Plecarea în țări calde, tot cu ajutorul brașovenilor... momente din viața lui în Italia... Întoarcerea acasă și jalnicul sfârșit, incunjurat de iubii săi tată, frate și sora Marioara, singura care a mai rămas din întreaga familie.

Di Branice, care a avut un gând pe cât de bun pe-atât de frumos de a ne da această schiță monografică, termină astfel:

„Acum se împlinesc douăzeci și cinci ani dela prea timpuria lui moarte. Praf și pulbere s'au făcut rămășițele chinutului său trup, dar opera lui trăiește, vestind numele lui, încălzind inimile și dând direcție vieții noastre muzicale...“

Recomandăm cetitorilor acest volum, care conține date și fapte de mare interes. A. O.

Literatură pentru copii. Am primit în timpul din urmă trei cărți pentru copii:

1) „Zănele din Valea Cerbului“ de Nestor V. A. Ureche, volum apărut încă din 1904 dar care, pe semne, nu s'a prea răspândit.

„Zănele din Valea Cerbului“ se adună să se sfătuiască ce să facă împotriva „omului“ care s'a așezat în valea Prahovei și le turbură liniștea. Toate dojenesc pe oameni, cu asprime, dar zăna noaptea, cea mai bătrână, le spune că nu-i pot alunga, pentrucă cel dintâiu care și-a clădit palat aci, a fost un geniu mare, căruia trebui să se închine toți, căci el cărmuiește țara cu înțelepciune și are la dreapta lui o zână nemărginit de puternică prin bunătatea sufletului ei, și aceasta e zăna Peleşului. Zănele ascultă sfatul celei mai bătrâne și hotărăsc să se adune în fiecare sară în „Poiană la Anini“ ca să puie la cale una alta și să se nțeleagă cum să fie și ele de folos oamenilor cu povești, sfaturi și pilduri.

Și în fiecare sară una din zăne povestește.

Din spusele lor di N. V. A. Ureche, ajutor de copilița sa, a cules 14 povești frumoase și alese pe cari le prezintă copiilor

într'un frumos volum mărisor, de 283 pag., cu frumoase ilustrațiuni. Prețul 4 lei. Cam scump — dar părinți cu dare de mână, să cumpere negreșit această carte pentru copiii lor, că e frumoasă și educativă.

2) Poezii pentru copii culese și publicate de G. H. (179 pag.; edit. C. Sfetea; prețul Lei 1.50).

E o idee excelentă de-a adună într'un singur volum toate poeziile bune, potrivite pentru copii, și de cei mai buni autori români. Mare parte însă, în volumul de față sunt prea de mult răspândite, foarte de mult, prin toate abecedarele și cărțile de cetire și în locul aceluia s'ar fi putut alege altele, căci sunt multe și frumoase, așa încât, având copii o carte nouă, să aibe și poezii nouă; bucuria le-ar fi desigur mai mare.

Dintre poeziile mai nouă, sunt bine alese „Cântecul de leagăn“ de St. O. Iosif; „Cântec“, „Noapte de vară“ ș. a. de G. Coșbuc; „Revedere“ de Eminescu; „Prima lecție“ de A. Vlahuța...

O altă poezie admirabilă a lui Vlahuța „Cum curge vremea“ îmi pare că s'ar potrivi mai curând în albumulele Domnișoarelor decât într-o carte pentru copii. Tot așa mai sunt și unele bucați de Eminescu și alți, nu prea bine alese pentru copii.

3) „Recunoștința copiilor cătră părinți“, istorioară morală și instructivă, prelucrată și localizată de Ana Octav Popescu, (Tipogr. Seidman, Botoșani; 48 pag.; prețul 40 bani) e o istorioară destul de bine tradusă și localizată, afară de unele greșeli de limbă și stil. Astfel se vorbește meșen de neguțitor și neguțitorie; se zice în loc de s'a tocmit — s'a neguțat; în loc de s'a roșit sau îmbujorat — s'a făcut roș pe față; în loc de mână — conduce caii și altele.

De altfel povestea e frumoasă și cârticea potrivită spre a se împărți și la școalele populare ca premii.

Ar fi însă de dorit ca toți ceie scriu pentru copii, să-și îngrijască limba și stilul cu îndoită luare aminte, mai întâiu pentrucă copiii nu pot, ca oamenii mari, să-și închipuiască, să combine sau să completeze ceace e necomplet sau lipsește, și al doilea pentrucă copiii să se dedeă pe nesimțite, decum învață a ceti, cu o limbă frumoasă și curat românească. A. T.

Emil A. Chiffa, „Din zile senine“, poezii; Bistrița 1908.

Un volumaș de 66 de pagini cu poezii împărțite de autor în trei categorii: lirice, idile și balade. Sunt versuri cari se citesc și se uită ușor. Se simte influența poezilor mai noi: Coșbuc, Iosif și Goga. Ca cetitorii să-și poată forma singuri o părere despre valoarea volumașului, reproducem două dintre poeziile cari ni s'au părut mai reușite:

Aș vrea.

Aș vrea 'n livada teilor
Din sus de-a voastră moară,
Împrejmuț de iasmini
Să am eu o câscioară —

Cu ziduri vâruite 'n alb
În jur grădini în soare,
Iar pe pervaz suridă blând
Tot floare lângă floare.

Și paseri gureșe sub geam
Să-mi cânte ziua 'ntreagă,
Iar, peste toate, tu să fii
Stăpâna noastră dragă.

Trec trei fărtați . . .

Trec trei fărtați pe drumul mare
Călări pe roibi sirepi ca vântul,
În brâu cu-oșele și pistoale,
Tăcuși. Iar unul ia cuvântul:

„Cum geme vântul în hucașuri,
Priviți cum codrii se 'nfioară,
Să o luăm hai-hui spre târlă:
Ci-că stăpânul azi scoboară.

Să-i dăm noi o povață bună
Cum să trăiască cu norodul,
Ce robotește fără plată
Și pe de-asupra-i ia și rodul“.

Spre târlă-și iau acuma zborul
Cei trei fărtați; se 'ntrec cu vântul,
Pe roibi ce beau numai jăratec.
Al doilea ia acum cuvântul:

„De mici ne-am prins noi frați de cruce
Să tot dăm piept primejdurii;
Și ne-am văzut în jug părinți
Purtând povara-obijdurii;

Așa își talmăciră legea
Să-și aibă 'n mâni tot ei puterea.
Veniți să facem noi dreptate,
Aceasta vi și vouă vrerea.“

Mai aprig par'că roibii zboară
Și șueră și geme vântul,
Se pleacă și trosnesc copacii
Și-apoi al treilea ia cuvântul:

„În vale plângu-ne părinți,
M'am săturat de-atâtea lacrimi,
Simțesc zbătându-se în pieptu-mi
Furtuna vrăsmășitei patimi.

Veniți fărtați să punem capăt
Podvadei, — greu pe noi ce zace! —
Voi n'auziți ce plâns amaric
Din noaptea neagră se desface?!

Și țipete de jale-adâncă
Cutremură țaria bolții
Și zurut de lanțuri grele —
Ne ferecă cum fereci hoții.“

Și 'ntăiul iarăși dărz cuvântă:
„Ne aibă Domnul sfânt în pază,
Dar fulgere pe capul celor
Nemernici, venetici să cază.“

Și pintenii se 'ntig în coaste,
Și frăiele se 'ntind strunite,
Dispar în codru călăreții
Și noaptea codrul i 'nghite.

Trec trei fărtați prin codrul negru
Cu suflerele 'nviforate,
În brâu cu-oșele și pistoale,
Să-și facă singuri dreptate.

Cronică.

Mein Penatenwinkel. Sub acest titlu, a apărut un nou volum de Carmen Sylva; cu amintirile Autoarei despre toți cei pe cari i-a iubit și i-a pierdut.

Venitul, ce ar da vânzarea acestui volum, e destinat «Vetrei Luminoase», căminul desmoșteniților, fondat de regina României, de Scriitoarea careia i se destina, precum se aude, premiul Nobel, în anul acesta; premiul de care se vor bucura desigur și cei sărmani.

Carmen Sylva a binevoit a trimite și «Luceafărului» o bucată din «Penate» în românește, cu autograful pe care îl reproduce în corpul revistei. Pentru această distincțiune, aducem Ilustrei Autoare, atât în numele nostru cât și în numele cetitorilor noștri, cele mai respectuoase mulțumiri.

Semitismul. Dl Ioan Slavici, distinsul nostru novelist, într-o serie de articole, apărute în «Tribuna», se ocupă de influența semitismului asupra societății noastre. D-sa afirmă că «societatea noastră cultă e în mare parte semitizată». Îndeosebi tinerii, cari cresc în școli maghiare ori fac studii academice în centre semitizate ca Clujul, Oradea-mare ori Budapesta iau pe nesimțite apocături

semitice. Semitismul, după dl Slavici, consistă în convingerea morală că pornirea spre desfrâu și spre asuprire și exploatare e un lucru firesc. Semitismul nu respectă tradițiunile, credințele și bunele noastre moravuri. Sub masca modernismului și a civilizațiunii, indivizii semitizați nu se știose de orice mijloace pentru a-și crea o poziție, a adună averi prin lipsă de scrupule și a trăi în desfrâu, în vreme ce mulțimea cea mare a muncitorilor se sbate în mizerie materială și morală. Aceasta e lumea nouă, care se izbește de lumea veche a oamenilor de omenie. Dela triumful sau căderea lumii a doua atârnoă mântuirea sau pierirea neamului nostru.

Cam acesta e mersul ideilor dlui Slavici. Și fără indoială că afirmațiunile d-sale cuprind o parte de adevăr. Credem însă că se dă prea mare importanță semitismului, atribuindu-i-se lui demoralizarea unei mari părți a societății noastre. Cauza tuturor nedreptăților din lumea modernă nu poate fi numai Semitismul. Iar aici la noi numai o parte disparentă a paturei culte vine în atingere directă cu mediul semitizat, cea mai mare parte își face educația în școale naționale, în mediu românesc.

Cu toate aceste, cum spune dl Slavici, o bună parte a societății noastre culte suferă de boala semitismului! Cauzele slăbirii morale a societății noastre trebuie să fie deci și altele. Socoțim că mai curând sunt de a se căuta în particularismul și individualismul modern, cari nu sunt roadele semitismului ci ale feudalismului și ale capitalismului, cari, la rândul lor, istoricește, nu sunt de origine semită, ci de origine aristocratică, oligarhică națională. De altfel cauza principală a «demoralizării» e însuși mediul românesc al cărturarimii, creat după calapod strein, nu numai semit.

Sunt probleme de interes obșteșc și discutarea lor desigur numai foloase ar putea aduce pentru încheierea democratică a neamului nostru. T.

Dela Brașov. Serbările jubilarie înaltă, nobilitează și umplu sufletele de nădejdi. În viața poporului nostru atât de sbuciumată, ele sunt o necesitate și un factor social educativ. În timpul din urmă, Brașovul a avut parte de frumoase serbări. Duminecă în 8/21 Iunie s'a serbat jubileul de 70 de ani de existență a «Gazetei Transilvaniei». Faptul, că «Gazeta de Transilvania» a fost cel dintâiu jurnal politic român dincoace de Carpați, precum și trecutul ei sbuciumat, răspândirea ei în toate colțurile locuite de Români, și consecvența în principii, justifică pe deplin serbarea mareață, aranjată de Români din Brașov și jur. În ziua numită, la orele 11 $\frac{1}{2}$ s'a prezentat o deputațiune numeroasă a fruntașilor din Brașov și jur la locuința d-lui Dr. A. Mureșianu. Dl avocat Ion Lengeru a rostit un frumos discurs, în care a scos la iveală importanța «Gazetei» în viața noastră politică și socială, și a apreciat munca de 30 de ani, pe acest teren, a însuleftitului ei director Dr. A. Mureșianu. Răspunzând, dânsul a mulțumit deputațiunii pentru manifestațiunea sentimentelor atât de calduroase și a scos la iveală faptul, că simpatia și încrederea neturburată, care au arătat-o în tot timpul Români brașoveni, au contribuit mult la viața îndelungată a ziarului, în fruntea căruia stă și pe care se va strădui a-l conduce și mai departe cu aceeași abnegație ideală pentru a servi marea cauză, căreia și-a dedicat viața.

Cei cari au pus la cale serbarea, au înțeles că o manifestare a sentimentelor masselor ar aduce o mai mare bucurie și încredere jubilarului. Manifestația a avut loc seara. Ea a întrecut mult manifestația făcută acum 20 de ani cu ocazia jubileului de 50 de ani al «Gazetei Transilvaniei». Un conducător de torțe impunător a parcurs stratele principale ale Brașovului cu muzică, cântece și strigăte de: «să trăiască», și s'a oprit în piața înaintea casei d-lui Dr. A. Mureșianu, unde se adunaseră câteva mii de oameni. Aici am avut plăcerea a auzi marșul jubilar al «Gazetei», compus, din acest incident, de dl prof. de muzică Iacob Mureșianu din Blaj, precum și un însuleftit discurs, rostit de inimosul părinte Dr. V. Saftu, care a asigurat pe actualul director, că «munca lui a căzut pe pământ bun, că nu va trece multă vreme și va da rodul dorit. Cu glas puternic a mulțumit dl Dr. A. Mureșianu celor cari fac această cinste «Gazetei», conducătorilor ei de pe vremuri și dânsului. Entuziasmul, ce s'a manifestat aici, a fost înălțător, pri-

veliștea impunătoare. La banchetul, care a urmat acestei manifestații, între alții, redactorul «Gazetei Transilvaniei», dl V. Branșce, a închinat pentru unirea în cugete și în simțiri, care trebuie să domnească, mai pre sus de toate, între toți Români în zilele acestea de grele încercări, iar dl Petru Popovici pentru deputații români naționaliști din dieta ungară. Cine s'a îndoit vreodată de rostul astorfel de manifestații, în ziua de 8/21 Iunie s'a putut convinge de importanța lor multilaterală.

Marti în 17/30 Iunie 1908 «Reuniunea română de gimnastică și de cântări din Brașov», a aranjat un frumos concert din incidental aniversării a 25-a dela moartea lui Ciprian Porumbescu, despre care anunțăm în alt loc al cronicei din acest număr. ... a.

Școala lui Tolstoi. «Petersburger Herald» ne spune lucruri foarte frumoase despre învățăturile ce le dă bătrânul Tolstoi elevilor din Jasnaja-Pojana: «Bătrânul filozof-poet intră în școală, cu o mulțime de note. «Bună dimineața Leo Nicolaevici! Câțiva se înghesuiesc să fie mai în apropierea lui. Tolstoi merge la tablă, pe care atârna o hartă și începe să le vorbească despre polul nordic, în legătură cu expediția lui Nansen. Impărtășindu-le, că frigul se urcă, la pol, și la 50 de grade, un băiat observă:

— Tare rece trebuie să fie acolo.

25 Ceialți încep să compare răceala dela pol cu cea din Jasnaja-Pojana. După ora de geografie, urmează examinare. Prelegețea eră: «Ce e timpul?»

Băieții se ridică neastâmpărați:

— Spun eu! Spun eu!

Tolstoi însă întreabă pe un băiat, ce sta liniștit în băncă:

— Ei, știi tu, micuțule, ce e timpul?

— Știu, timpul nu există, căci e trecutul, în care trăim.

— Nu mai este, căci a trecut deja, întregesc ceialalți.

— Așteptați, băieți, nu vorbiți deodată!

Băiatul continuă:

— Viitorul e mâne, poimâne, dar încă nu e... Așa dar nu este nici viitor, ci numai timpul de față. Dar nici timp de față nu e, căci...

— Căci — întregeste Tolstoi — timpul de față e numai un punct neînsemnat, trecerea dela trecut la viitor, și îndată ce am spus un cuvânt, acesta aparține deja trecutului.

Așa e și sufletul, continuă micul filozof.

— Timpul nu există pentru suflet, căci e nemuritor, întregesc ceialalți.

Băiatul continuă:

— Timpul există numai în raport cu trupul.

— Leo Nicolaevici, întreabă unul, vom simți noi când se va despărți sufletul de trup?

— Nu, căci noi vom rămâne cu sufletul și numai trupul poate să simțiască.

Când Tolstoi se ridică, sar cu toții împrejurul lui, cerându-i cărți, cadoul obicinuit.

— Cărți o să vă dau mai târziu, acum să ascultăm fonograful:

Se îngrămădesc cu toții, minunându-se la început de glasul răgușit al gramofonului, apoi ascultă din ce în ce mai surprinși. E o povestire a lui Lescov, pe care o spusese în tub Tolstoi însuș. Băieții ascultă cu mare interes. Sunt de față și părinții copiilor, apoi o sumedenie de oaspeți. Tolstoi se retrage de o parte, privindu-și elevii. Penumbra din sală, înfașurarea gârbovită a bătrânului poet, publicul dealături, băieții încremenți în silința lor de atențiune — iată un tablou vrednic de penelul unui artist.

Al.

Din Germania. «Leipziger Illustrierte Zeitung» (7 Mai 1908, Nr. 3384) publică o recenzie asupra romanului «Der Haiduck», care a apărut de curând și în românește, în editura librăriei Sfetea (2 lei). Între altele vorbește despre «un talent inventiv nesecat, despre o iubire adâncă a autoarei poete pentru frumoasa ei țară». «Partea istorică împrumută volumului o valoare deosebită», «cu persoanele descrise bine, simțim și noi», «iubirea lor de țară și de libertate ne cuprinde și pe noi». «Trebuie sa așteptăm cu nerăbdare viitoareie daruri ale tinerei poete române, care scrie în nemțește. Aceasta în urma puternicei dovezi de talent din volumul de față».

* O serbare unică în felul său, a avut loc în Lipsca, zilele trecute. Institutul de editură, Filip Reclam jun., a tipărit Nr. 5000 al cunoscutei sale bibliotecii universale. (Universal-Bibliothek). Faptul acesta este unic nu numai la Germani ci și la celelalte popoare, căci nu s'a găsit nici o bibliotecă până acum să ajungă la o astfel de popularitate. Nr. 5000 conține 4 novele de unul din cei mai lăbiți scriitori germani ai timpului nostru, Otto Ernst (cu numele adevărat Otto Ernst Schmidt). După cum se știe, biblioteca a publicat până acum 2 volume traduse din literatura noastră: «Moara cu noroc» a lui Slavici (Nr. 2156) și «Păcat și alte povești» de Caragiale (Nr. 3716). Va interesa în orice caz pe cititori să audă, că biblioteca pregătește un nou volum: novele alese din Sadoveanu, traduse de D-soara Eleonora Borcia, cu o prefață de Prof. G. Weigand. Volumul va apărea în curând.

* Teatrul german deplânge moartea scriitorului dramatic Adolf L'Arronge, care-și serbase mai zilele trecute jubileul de 60 de ani. L'Arronge a fost mult timp directorul teatrului «Deutsches Theater» din Berlin, ridicând din întunec câteva talente de seamă, cari au ajuns mai târziu lăuceferi pe scena germană. (Kainz, Sorma, Matkowsky, etc.). Piesele lui pline de umor sănătos, tractând conflicte din viața burgheză, cu o filosofie ușoară, se jucău și se joacă și astăzi cu succes pe scenele germane. Mai cunoscute sunt: Doktor Klaus, Hasemanns Tochter. (Fetele lui Iacovacheș, în prelucr. D-lui Gusti?) Der Kompagnon, Mein Leopold, etc. N'a fost o mărime de primul rang, dar a contribuit la răspândirea comediei ușoare.

* Jubileul a doi pictori cunoscuți a dat prilej la multe articole comemorative în presa germană. Fritz de Uhde, unul dintre protagoniștii curentului modern în pictură, și-a serbat jubileul de 60 de ani. Când a început să-și expună tablourile religioase, acum vre-o câțiva ani, prin

expoziții a fost o întreagă revoluție. Întocmai ca și celălalt jubilar Gebhardt, care împlinește 70 de ani, a introdus cu voia anahronismele cele mai mari în tablourile religioase. Christos umblă pe pământ între oamenii timpului nostru, dă mâna cu țărani și cu copiii de muncitori, pe cari îi vedem și noi pe stradă. Pe când însă Uhde e și ca luminist un inovator, Gebhardt s'a ținut în marginile cunoscute mai înainte. H. P. P.

Reviste și ziare. Ascensiuni aeronaute. Dl Murat publică în «Natura» din București articole atrăgătoare despre «Baloanele-sonde și zmeurile (sic!) în meteorologie».

Fenomenele meteorologice nu sunt condiționate numai de cauze aflătoare la suprafața globului, ci și de curenții din regiunile superioare ale aerului. Este deci absolut necesar de a pătrunde mai sus, în straturile înalte ale atmosferei. Pentru studierea acestor straturi:

1. se întemeiază Observatoare pe munții înalți, cum sunt Observatoarele de pe Sonnlick, Monte-Roza, Pike's-Peak și altele. Aceste aduc servicii reale meteorologiei și astronomiei. Dar au și neajunsuri. Costul lor foarte ridicat, înălțimea relativ mică (3000—4000 metri), fixitatea în spațiu.

2. Se lansează baloane montate pentru a controla observațiile de pe munți și a înregistra fenomene din straturi și mai înalte. Glaisher din Anglia a pus mai întâiu la cale astfel de ascensiuni științifice, apoi s'au întreprins altele, îndeosebi din Berlin. Înălțimea cea mai mare, la care s'au putut ridica, nu trecea de 10,000 metri. Dela 8000 metri în sus ascensiunea e insuportabilă pentru om. Glaisher însuș și-a pierdut conștiința în aceste regiuni. Cea mai mare înălțime atinsă de baloanele montate a fost de 9150 metri, Bernson întrebuintând, pentru a putea suporta o presiune așa de scăzută, în mod metodic oxigenul.

3. De importanță neprevăzută s'au dovedit baloanele nemontate numite baloane-sonde și

4. Baloanele captive sau smei.

Avantajul principal al baloanelor-sonde consistă în marea înălțime, ce o pot atinge. În mod curent se ridică astăzi până la 20 km., iar recordul atitudinii l-a deținut în 25 Iulie 1907 un balon-sondă al serviciului meteorologic din Belgia, înălțindu-se la 26,557 metri.

Smeii sau baloanele captive sunt baloane construite în forma smeiilor și se țin legate cu sârmă la stațiunea de origine. Se înalță peste 6 km. Se pot conduce după voință. Se pot realiza mai multe observații pe aceeași direcție și la distanțe bine determinate. Observațiunile culese sunt mai exacte.

Evident, că atât baloanele-sonde cât și cele captive se provăd cu instrumente de înregistrare automată.

Cercetările cu baloane-sonde au revelat meteorologiștilor un fenomen puțin așteptat, dacă nu neașteptat. Dela 10—11 km. în sus, peste întreaga emisferă explorată de nord, se constată o reversiune a urmării temperaturii, limita superioară a zonei de reversiune neputând fi încă aflată. Până la 10—11 km. temperatura scade constant. Dela 10—11 km. în sus nu mai scade în aceeași proporție, ci în măsură mult mai mică, ba chiar de loc. Această

zonă relativ caldă se atribuie masselor de aer încălzit, ridicat dela ecvator și îndreptându-se spre poli.

G. Todica.

* Revista craioveană »Ramuri«, în ultimul său număr, pe lângă articole de interes ca acele ale d-ului N. Iorga (Cele dintâi piese originale ale lui V. Alexandri) și N. Bănescu (Câteva scrisori dela Matei Milo către G. Bariț); novele și versuri de Em. Gregorovița, Ecaterina Pitș ș. a. ... scrie și despre un elev al liceului Carol I, din Craiova, Const. D. Crăciunescu, ce s'a stins în săptămânile trecute și în care literatura noastră a pierdut un frumos talent.

Foarte înduioșător scrie și un camarad de școală, Dem. I. Teodorescu, despre tânărul poet care a lăsat părinții îndurerati și atâtea regrete între prietini, conșcolari și profesori.

Reproducem câteva strofe din poezia »Martirul«. E poate tot ce-a rămas din încercările elevului poet. Mama lui spune că băiatul »și-a rupt toate hărțile« cu câteva zile înaintea de a se stinge.

Martirul.

O boare caldă mângăie pământul,
Și tot mai argintată pare luna,
Vezi stelele cum, una câte una,
Lucesc mai slabi-și află'n zori mormântul.

O geană de lumină sus pe coamă:
Clipește 'ncet, așa de 'ncet clipește,
De par'o vezi și-o simți cum se topește
În negura ce stă, pe fire, doamnă.

Pe drumul nisipos și umed încă,
Cărarea pipăindu-și cu toiașul,
Încet pășește tremurând moșneagul.
Sparg, cânturi de cocoși, tăcere-adâncă.

E 'n plină zi acum, în miez de vară.
În zări zăduful fierbe ca o apă,
De-atâta arșiță pământul crapă,
Văzduhul ars îți stă pe piept povara.

Întreaga fire par'că e topită...
Nu-i nici-un vânt, nu-i nici-un semn de ploaie,
Moșneagul biet, greu trupu-și încovoiaie,
Iar sapa mușcă 'n gheața n'țelenită.

(Vezi »Ramuri« pag. 185.)

*

* »Junimea literară« (numărul 1—6, Ianuarie—Iunie 1908). Intrând în anul al 5-lea al existenței sale, revista bucovineană începe să se afirme tot mai mult ca o bună îndrumătoare a mișcării literare și culturale românești din Bucovina. Numerele publicate în semestrul întâi sunt redactate cu o deosebită îngrijire și cuprind un material literar și științific foarte bogat. Prețios e, mai ales, numărul 2, din Februarie, dedicat pictorului bucovinean Eugen Maximovici (odrasa unei vechi familii românești din Basarabia, cu numele Lucescu), cu articole critice asupra activității lui artistice și numeroase reproduții după pânzele lui frumoase (cele mai multe motive românești).

Relevăm și numărul 6 (Iunie) care cuprinde un studiu

interesant și important despre »Mănăstirile și bisericile întemeiate de Ștefan cel Mare, voevod, Domn al țării Moldovei (1457—1504)« de Vladimir S. T. M. Miromnescu, arhitect și profesor academie, însoțit de o hartă a Moldovei de pe timpul acestui Domn și reproducții după mai multe biserici vechi din Bucovina.

»Junimea literară« publică, în afară de aceste articole, nuvele, studii critice, poezii, dări de seamă și o cronică variată.

* În »Telegraful Român« Nr. 67/1908 dl V. de Heldenberg publică un remarcabil articol asupra lui Ciprian Porumbescu, Demetriu Cunțan și Tiberiu Brediceanu.

* Revista d-lui Mihail Dragomirescu evoluează. În numărul din 15 Iunie publică un studiu »Asupra lui Octavian Goga«, în care se simte de departe atmosfera de seminar universitar. Autorul, citând cu talent și cu gust părți frumoase din poeziile cele mai caracteristice, afirmă că lira lui Goga are două coarde: dragostea de țărânie și ura împotriva asupritorilor. Din aceste două coarde poetul scoate cântece minunate cari răsună adânc în inimi. E un progres pentru »Convorbirile Critice«, care cu câteva numere mai înainte spuneă că Goga nu e vre-un lucru mare, că talentul lui e mult mai mic de cum se crede. Acum deodată măiestrul publică un studiu al unui elev, în care se spune despre începutul Clăcașilor: »Acest tablou e sublim«. Pentru această schimbare la față a revistei d-lui Dragomirescu, îi punem nota zece. În același număr dl Gârleanu publică o schiță intitulată »Sentinela«, în care în sufletul soldatului de pe câmpul Plevnei, sentimentul uman triumfă față de sentimentul datoriei impus de iubirea de patrie. Dl Gh. Obedeanu începe traducerea lui Cid de Corneille.

* Ultimul număr (6) al revistei junimiste »Convorbiri Literare«, care se silește din răspuțeri să-și piardă anachronismul vârstei, încercând să devină actuală, se ocupa și de »Cazul Tâslăuanu«. Un anonim, I. Radu, rezumă pârâitor disecția d-lui Tâslăuanu cu dl Popovici și sfârșește prin »executarea vinovatului« și prin prohibirea »aventurii socialiste la Românii din Ardeal, unde astfel de idei... ar fi o adevărată nenorocire națională să prindă rădăcini«. Va se zică: dl Tâslăuanu e mort, iar dl Popovici, »cel mai competent și cel mai strălucit reprezentant al Românilor ardeleni pe tărâmul politicii culturale«, cu »personalitatea d-sale dintr'o bucata« măsoară vitejește bulevardele Bucureștilor înnumunat de laurii »Convorbirilor Literare«. Nu-i așa că neamul românesc din Ungaria, după acest triumf al eroului dela »Convorbiri Literare« și »Sămăntorului«, e mântuit. Biată nație românească, la câte războaie de aceste cu morile de vânt nu ți-a fost dat să asști și câți eroi pușcă 'n lună n'a trebuit tu să asculți cum se mândresc că te-au scăpat din gura morții! Se vor vesteji și laurii »Convorbirilor Literare« de pe fruntea d-lui Popovici, și de »sigur vei mai avea parte încă de mulți eroi de acestia »buni de gură« și »știți de picior«, până când îți va răsări și ție steaua norocului și a dreptății.

Bietul dl Tâslăuanu să doarmă 'n pace întru Domnul... Popovici și pe crucea din ținutul visătorilor să-i săpam versurile lui Ștefan:

Ach, umsonst auf alle Länderkarten
Spähst du nach dem seligen Gebiet,
Wo der Freiheit ewig grüner Garten,
Wo der Menschheit schöne Jugend blüht.

In des Herzens heilig stille Räume
Musst du fliehen aus des Lebens Drang!
Freiheit ist nur in dem Reich der Träume
Und das Schöne blüht nur im Gesang.

În acelaș număr o novelă de dl Ioan Adam și lecția de deschidere la Universitatea din București a d-lui G. Miron, ambii colaboratori ai revistei noastre, apoi scrisori inedite dela Ollănescu și Hurmuzachi, un studiu asupra lui Carlyle de C. Antoniadă, versuri, articole și notițe informative.

Dl Atanasiu scoate la Iași o nouă revistă »Arta Română«, cu articole privitoare la istoria artei românești, însoțite de reproduceri frumoase. Până acum au apărut 6 numere. Tot la Iași apare: »Indrumarea«, revistă conservatoare-democrată, și »Frăția Românească«, revistă național-democrată. La Craiova apare »Democrația«, tot conservatoare-democrată. Cum vedem revistele se democratizează din greu.

Ultimul număr al »Gazetei de Duminecă« din Șimleu publică programul serbărilor dela adunarea generală a »Asociațiunii« ce va avea loc dela 6—9 August u. a. c. Promite a fi una dintre cele mai reușite adunări generale. Indemnăm publicul să ia parte în număr cât mai mare la aceste serbări.

În »Drapelul« (Nr. 72) un articol prim despre activitatea sau, mai bine zis, lipsa de activitate a despărțământului Lugoj al »Asociațiunii«. Se explică cauza neactivității despărțământelor »Asociațiunii« făcându-se unele constatări juste.

Știri. Din cauza îngrămădirii de material, suntem siliți să lăsăm pentru numărul viitor articolul »Compozitorul Tudor cav. de Flondor« și să întrerupem continuarea nuvelei »Synnöve Solbakkens«.

* În numărul acesta reproducem lucrările dlui G. Cireșescu despre cari s'a vorbit în cronică numărului 8 al acestei reviste.

* Societatea »Clubul Român« din Viena a luat inițiativa să adune mijloace materiale pentru ridicarea unei »Case Naționale« în capitala monarhiei. Indemnăm și noi publicul să trimită la adresa președintelui societății, dl G. Vitencu, (III/I Elarnngasse No. 4, Wien) cât mai multe ajutoare.

* Primim la redacție »Raportul anual al societății Române-Ortodoxe jubilar imperiale pentru ridicarea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena«. Societatea are până acum o avere de 19.016 Cor. 6 fl. și are de scop: crearea unui centru religio-cultural pentru Românii din Viena. Cu timpul sunt nădejdi să se clădească pe lângă parohie și un mare internat pentru studenții români de pretutindeni.

* Dl Tiberiu Brediceanu a tipărit o colecție de doine, cântece și jocuri populare, cuprinse în cinci caiete. În caietul I

și II sunt următoarele doine și cântece pentru voce și piano: »Foaie verde, foi de nuc«; »Cântă puțul cocului«; »Badișor depărțitor«; »Spune mândr' adevarat«; »Vai, badiță, dragi ne-avem«; »Cine m'aude cântând«; »Bade, zău, o fi păcat«; »Bagă, Doamne, luna 'n nori«; »Știi tu bade ce mi-ai spus«; »Vino bade iar acasă«; »Necăjit ca mine nu-i«; »După ochi ca murele«; »Floare fii, floare trecui«; »Cântec haiducesc«; »Trageți voi boi«; »Cine n'are dor pe vale«. Pe urmă alte trei caiete cu jocuri românești pentru piano solo, în care găsim: Ardelene, brăie, învățate, »Lagojana«; »Măzărice«; »Pe picior«; »Hora«; »Țarina«; »De doi« și »Hațegana«. Prețul fiecărui caiet e 4 cor. (5 Lei) și se pot găsi la Librăria arhidiecezană din Sibiu și la toate librăriile românești.

Aceste colecțiuni sunt de cea mai mare importanță pentru răspândirea muzicii noastre populare și le recomandăm cu toată căldura cetitorilor noștri.

* Direcțiunea Teatrului Național din București a primit cu multă însuflețire o dramă originală în două acte a prietinelui și colaboratorului nostru, dl Zaharie Bărsan. Probabil că stagiunea din toamnă să înceapă cu această piesa în care rolurile principale vor fi jucate de dl și d-na Bărsan. Trimitem sincere felicitări iubitelui nostru artist pentru acest frumos succes.

* Poetul mult apreciat, dl G. Coșbuc, a tradus pentru Teatrul Național din București »Don Carlos« de Schiller, care se va reprezenta în stagiunea viitoare.

* Consistorul arhidiecezan din Sibiu, publică »Biserica Catedrală dela Metropolia ortodoxă română din Sibiu; istoric u zidirii, 1857—1906« — o lucrare alcătuită de D-nii: Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Miron Cristea și Mateju Voileanu, în care se cuprind toate datele privitoare la zidirea Catedralei. Cartea e împodobită cu portretele metropoliților: Șaguna, Miron și Mețianu și cu mai multe reproduceri de ale Catedralei și ale picturilor din lăuntrul. E o lucrare făcută conștiențios și cu pietate față de ceice au ostenit să aducă la izbândire clădirea și împodobirea frumoasei zidiri din mijlocul Sibiului.

* Tinerimea română din Maramureș s'a hotărât să dea semne de viață. Anunțul unei petreceri românești, împreună cu o reprezentație teatrală a fost primit cu entuziasm în toate părțile. Chiar și prietinel nostru, neobositul propovăduitor al artei românești, dl Zaharie Bărsan, vorbește cu multă însuflețire de reprezentația ce are de gând să o dea în Maramureș. Acum ne vine știrea că reprezentația a fost oprită de autorități. Ne-am fi mirat să fie altfel! Tinerimea română din țara lui Dragoș să nu se descurajeze însă, căci tot începutul e greu. Să se constituie într'o trupă de diletanți, să-l invite pe dl Bărsan ca oaspe și atunci autoritățile nu-i poate opri dela manifestația dragostei ce o au pentru limba asta românească.

* Răposatul Andreiu Frâncu, fost membru al curții de casație din Budapesta și unul dintre cei mai buni și harnici români de frunte, a lăsat consistorului din Blaj o fundațiune de 140.000 cor. cu scopul de a se ajută școalele românești din Mitropolia unită. Dacă aceste școale se vor preface în școale de stat, venitul fundațiunii e destinat pentru tipărirea cărților populare și înființarea de biblioteci la sate; iar dacă nici aceasta nu s'ar putea realiza, se vor da burse la studenții români.

Aceste dispoziții înțelepte dovedesc o înțelegere cuminte a situației și oglindesc frumoasele însușiri sufletești ale fundatorului, durere, prea de timpuriu decedat; dovedesc dragostea sa de neam și dorința ce l-a stăpânit cât a trăit de a și-l ajuta și înălța.

* **Librăria Sfetea** din București scoate o bibliotecă de popularizare a scriitorilor noștri, cu prețul de un leu volumul. Până acum am primit următoarele volume: *V. Alexandri, Despot Vodă; Mihail Eminescu, Proza, Ioan Săndulescu, Proza lirică din timpul războiului.*

* **Librăria Socea** din București publică și dăna o asemenea bibliotecă, cu 95 bani volumul. Până acum am primit următoarele volume: *Poezii populare ale Românilor de V. Alexandri, Partea I; Nuvele de Mircea C. A. Rosetti cu o notiță de Emil Costinescu și Poveștile Peleșului de Carmen Sylva.*

* *Comœdia*, revista pariziană, a avut ideea originală de a știri printr'un plebiscit, care ar fi prințul Criticeii în Franța. S'au împărțit unsprezece mii de circulare printre literați și s'au primit zece mii două sute răspunsuri.

Cele mai multe voturi (1525) le-a întrunit Emil Faguet și a fost declarat «prinț al Criticeii»; al doilea a fost Adolphe Brisson, cunoscutul foiletonist al ziarului «Le Temps» din Paris cu 1368 de voturi; al treilea Catule Mendes cu 1300; al patrulea Jean Richepin cu 978 voturi... Urmează apoi un șir de critici mai puțin cunoscuți la noi.

E interesant răspunsul lui Adolphe Brisson, criticul

care a întrunit cele mai multe voturi, după Emil Faguet. Reproducem scrisoarea întocmai:

Iubite confrate,

Fiindcă îmi cereți să indic care ar fi prințul Criticeii, iată buletinul meu de vot.

Dacă este vre-un scriitor care să facă cinste meseriei noastre atât prin caracterul cât și prin talentul său, prin dragostea sa de litere, prin întinderea științei sale, prin originalitatea gândirii, prin libertatea judecății, prin înalta sa probitate morală, prin conștiința sa profesională și prin neobosită muncă, — acesta este Emil Faguet.

Votez pentru Emil Faguet.

Al vostru cu cordialitate

23 Maiu 1908.

Adolphe Brisson.

* **Comisiunea monumentelor istorice** de pe lângă Ministerul Cultelor și instrucțiunii publice din România a început publicarea unui buletin trimestrial. Fascicolul prim, cu foarte frumoase ilustrațiuni, începe cu un studiu asupra mănăstirii Comana: I. Note istorice, bine documentate, de Al. I. Lăpedatu, secretarul comisiunii; II. Note arhitectonice și lucrări noi de arh. N. Ghika-Badești. Urmează un raport al comisiunii monumentelor istorice în anul 1907, adresat dlui Ministru. Se publică și o reușită fotografie a lui B. P. Hașdeu.

Dacă această publicațiune va apărea regulat și va fi bine îngrijită, e chemată să aducă foloase reale artei noastre naționale.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

În prăvălia dlui

(8)

A. MORAWETZ

Sibiului, Str. Ciznădiei Nr. 14.

să pot cumpăra cu prețuri reduse, cele mai elegante, moderne și solide obiecte de lux; oroloage, juvaeruri, și argintărie de casă.

Costume bărbătești de tot felul, Reverenți perfect croite și Uniforme militare

se pot comandă cu toată încrederea la firma bine cunoscută

Petrașcu

Sibiului, Str. Ciznădiei Nr. 34.

Materialul este cel mai bun, prețuri cât se poate de moderate și executarea comandelor urgente se efectuează în cel mai scurt timp.

Tuturor Românilor bani, doritori de a încuraja industria românească, le recomandăm calduros, sa lucreze la aceasta firmă solidă.

(9)

Avis.

Vestim pe on. noștri abonați, rămași în urmă cu plata abonamentului, că deodată cu acest număr le-am expediat prin poștă chitanțele de încasare, pe cari rugăm să binevoiască a le răscumpăra.

Administrația.

Unelte de gospodărie și bucătărie

pentru sezonul de vară.

Sticle pentru dulceață și compoturi
Căldări pentru aburi.

Teascuri pentru poame

Cărlig de scos sămburii.

Aparatul și sticlele lui **Week** pentru conservarea poamelor, a legumelor și cărnurilor.

Prospecte gratuit

Serviciu de fierț.

Mașină pentru înghețată.

Dulapuri de ghița (recitori)

Becuri de spirit „Amor”, cea mai frumoasă lumină pentru grădini, stațiuni de vară și verande.

Lămpăș de grădină; **sticle „Thermos”**, cari țin orice beutură, mai multe ciasuri, rece sau caldă.

Articole de călătorie, pentru luriști și manevre.

JOSEF JIKELI

Heltauergasse 47. (2)

Harta Compusă a Ungariei

de

Dr. Fr. Schuller,

aprobată de Înalt. Minister al Instrucțiunii publice și de Ven. Consistor arhidiecezan ort. rom., recomandată pentru a se introduce în școli ca mijloc ușor și plăcut de a învăța Geografia Ungariei; este totodată și un joc plăcut pentru copii în familie. **Ediția de lux, Cor. 5.50, ediția școlară Cor. 3.**

Prospecte, deslușiri, precum și blocuri pentru desemnarea Hartei, oferă gratuit și franco

Francisc Neuzil,
Compactor, Sibiu. (9)

În atelierul lui să mai progătească în gros: Blocuri de desen «Globus» și Blocuri de desen «Donath».

Cheia profesorului Donath pentru deslegarea proporțiilor de suprafață a diferitelor obiecte plane; Herbarul profesorului Găspăr precum și Mape spre păstrarea documentelor.

Primul atelier de uniforme din Ardeal

Fondat în anul 1872.

Medalii de argint

și de aur.

A. ZACH

posesor

T. Vilhelm Zach, Sibiu, Str. Ciznădiei 57.

Furnisor al mai multor institute militare.

Mare deposit de stofe din țară și străinătate, pentru haine civile și militare. Specialist în costume de călărie; pantaloni englezești fason «brechess». Asortiment bogat de armatură și recurse de scrimă și duel. Progătește tot felul de uniforme pentru toate armele din orice țară precum și haine civile. Croială modernă și perfect potrivită după jurnalele cele mai nouă.

Preturi fixe, serviciu prompt, condițiile de plată, după invoială. (8)

În Librăria lui W. Krafft în Sibiu (Nagyszeben)

(Prețurile în coroane.)

Biblioteca Tribunei (numeri mai noi)

- Nr. 49. Balade populare, adunate de Petru Crăina Damaschin. — 60.
 „ 50. Judecata. Despre bărbatul care a știut limbi multe. Două povești. Culesse de Rito. — 12.
 „ 51. Petrea pătitul. Cercila. Două povești. — 16.
 „ 52. Moșul de flori. Poveste. Culesse de Rito. — 12.
 „ 53. Alipot. Poveste din popor. Culesse de Rito. — 16.
 „ 54. Sâmbăta morților. Dramă din popor în 5 acte. — 60.
 „ 57. Cine sapă groapa altuia însuși cade în ea. Piesă teatrală în 3 acte pentru ajunul Crăciunului; compusă de Maria Drăgan. — 32.
 „ 58. Prietenul adevărat, e piatră de diamant. Piesă teatrală în 4 acte. Compusă de Maria Drăgan. — 32.
 „ 59. Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm greșelilor nostri. Piesă teatrală în trei acte. Compusă pentru ajunul Crăciunului de Maria Drăgan. — 32.
 „ 60. Despre recunoștința față de părinții suferitești. Dialog de Maria Drăgan. — 12.
 „ 61. An-Împărat și fetele lui. Alegorie populară de S. Moldovan. — 20.
 „ 62. Anecdote și Povești de S. Moldovan. — 16.
 „ 63. Povești de S. Moldovan. — 16.

Biblioteca pentru toți. (Numeri mai noi)

Fiecare număr costă 30 flori.

- 299 Legouvè Ernest, **Medea**, tragedie.
 300 Bassarabescu, **Norocul**, schițe și nuvele.
 301 Rădulescu-Niger, **La gura văiel**, nuvelă.
 302 Euripide, tragedie, trad. în versuri.
 303 Ranetti G., **Fabule**.

- 304 Rostand Edm., **Prințesa îndepărtată**, traducere în versuri, de Codreanu.
 305-306 Gane, **Nuvele**.
 307-316 Sienkiewicz, **Quo-Vadis**, roman, trad. de Haral. G. Lecca. Cu ilustrații.
 311 Conan Doyle, **Aventurile lui Scherlok Holmes**.
 312 Ch. Dickens, **O noapte de crăciun**.
 313 Victor Hugo, **Ultima zi a unui condamnat**.
 314 Guy de Maupassant, **Nuvele alese**.
 315 Camille Flammarion, **Ce e viața?**
 316 Vlahuță A., **Din durerile Lumei**.
 317 Gogol, **O noapte de Maiu**.
 318 R. Wagner, **Tannhäuser**.
 319 Vlahuță A., **Nuvele**.
 320-321 Goethe, **Faust**, tragedie. Traducere de Ioanif Nădejde.
 322-323 Alexandri V., **Despot Vodă**, legendă istorică în versuri.
 324-325 Dr. Istrati, **București—Cairo**, note de călătorie.
 326-327 Zamfirescu Dănilă, **În Răsboiu**, Roman.
 328-329 Schiller, **Wilhelm Tell**, dramă în 5 acte.
 330 Gr. Ventura, **Copila din flori**.
 331 Gorki M., **Nuvele** traduse de Lia Hârșu.
 332 Turgenieff I., **Duelistul**. Trad. de L. Daus.
 333 Ventura Grigore, **Curcanii**. Dramă națională în 4 acte.
 334-335 Schiller, **Dan Carlos**. Tragedie în 5 acte, trad. de Willy Ghâl.
 336 Negruzzi C., **Poezii** cu o notiță introd. de Petre V. Hanes.
 337-338 Negruzzi C., **Proză**, partea II-a din „Păcatele Tineretelor”.
 339 Cicerone M. T., **Despre Bătrânețe**. Trad. din limba latină de C. S. Stoicescu.